ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 46 ◆ Четвер, 7 березня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ПОКИНУТІ ДІТИ

Ці діти, як діти. Вони начебто мають усе: увагу дорослих, одяг, взуття, їжу, підручники. Вони сміються і плачуть, пустують і тягнуть на уроках руку. І все ж немає в них найголовнішого, без чого дитинство — не дитинство.

Ці діти покинуті.

Продовження фоторозповіді Олекси ВАЩЕНКА про Канівську обласну школу-інтернат для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опіки батьків, читайте на 9-й стор. — у «Дзеркалі».

ПРОГРАМУ ліквідації кризи у Південній Осетії виклав від імені Президії Верховної Ради Грузії її Голова З. Гамсахурдіа. У зверненні до населення Південної Осетії головною умовою висунута здача зброї всіма незаконними воєнізованими формуваннями.

* * *

На сесії Верховної Ради СРСР обговорювалась ситуація, що склалася у Південній Осетії. Потім у другому читанні розглянуто проект Закону СРСР про радянську міліцію.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Голові Верховної Ради Української РСР Л. М. КРАВЧУКОВІ

Вельмишановний Леоніде Макаровичу!

Довготривале панування хибних концепцій про невичерпність природних ресурсів, невігластво в раціональному розташуванні промислових комплексів, відсутність гуманістичної стратегії розвитку продуктивних сил призвели до того, що над Україною нависла зловісна тінь ще не знаної людством екологічної катастрофи. Донбас і Кривбас, Придніпров'я і Придністров'я, узбережжя Азовського та Чорного морів, Запоріжжя і Чернівці, чорнобильська трагедія... Який далеко не повний перелік зон людської біди!

На Україні, що становить близько 2,7 відсотка всієї території країни, розміщено до 25 відсотків її промислового та аграрного потенціалу. У структурі промислового виробництва найбільший розвиток дістали гірничо-металургійна, енергетична, хімічна, вугледобувна промисловості, які зумовлюють постійно зростаючий негативний вплив на умови людського життя. У більшості регіонів забруднення атмосферного повітря перевищує граничні рівні в 5—20 разів. Лише в 1989 році об'єм забруднених стічних вод у республіці сягнув 3 мільярдів кубометрів!

Сьогодні стан народного здоров'я в республіці близький до критичного. Щорічно лише в лікарнях МОЗ УРСР перебуває близько 14 мільйонів чоловік. Неухильно збільшується кількість серцевих недуг, злоякісних новоутворень, алергічних захворювань, цукрового діабету. Чітко окреслюються тенденції зростання репродуктивних втрат та генетичного вантажу населення, що зумовлюють його смертність та інвалідизацію. Катастрофічно знижується народжуваність дітей. Якщо кількість новонароджених у 1986 році взяти за 100 відсотків, то вже 1989-го вона становила 87 відсотків! З урахуванням реальної смертності це призвело до істотного зниження природного приросту населення: починаючи з 1989 року відбувається скорочення простого відтворення поколінь.

За останнє десятиріччя в 5 разів збільшилася кількість дітей, що народжуються з виразною гіпотрофією. При цьому почастішали випадки вроджених вад розвитку, самовільних викидів, психічних захворювань.

Інтенсивно зростає захворюваність дітей. Так, до закінчення середньої школи у 46 відсотків учнів спостерігаються різні хронічні захворювання, а в 50 — всілякі морфофункціональні порушення. Здоровими можна вважати лише 5—8 відсотків випускників. Із 2,3 мільйона підлітків близько половини — хворі. Тільки за 1989 рік кількість дітей з психічними порушеннями збільшилася на 11,8 відсотка і становила 3,8 відсотка всього підростаючого покоління.

Отже, Україну охопила демографічна та екологічна катастрофа. У населення прискорено розвиваються генетичні зміни, що ведуть до виродження нації. Окрім усього, цьому сприяють незадовільні умови праці в промисловості і сільському господарстві, незбалансоване харчування, значне поширення шкідливих звичок, гострий дефіцит медикаментів.

Враховуючи наполегливу роботу Верховної Ради Української РСР щодо забезпечення економічної незалежності суверенної України, підвищення рівня життя її народу, в тому числі й через залучення іноземних інвестицій, вважаємо за потрібне звернути Вашу увагу на необхідність створення та затвердження науково-практичної програми «Захист генофонду населення України».

Наукова програма передбачає комплексне рішення питань вивчення стану генетичного апарату населення України в залежності від рівня забруднення навколишнього середовища та інбридінгу, проведення постійного генетичного моніторингу населення, розробку конкретних заходів профілактики та лікування хворих з вродженими вадами розвитку та патологією, прогнозування змін генотипу населення. Виконання програми здійснюватиметься фахівцями республіки, об'єднаними єдиним підходом та конкретними завданнями.

Концепцію національної комплексної програми з цього питання опрацьовано за дорученням і за участю депутатської підкомісії Верховної Ради УРСР Республіканським науковим гігієнічним центром, Республіканським науковим центром медичної генетики, науковими установами АН УРСР, АМН СРСР. Впровадження постійного генетичного та екологічного моніторингу на території республіки дасть можливість позитивно вплинути на показники дитячої смертності, значно знизити частоту вроджених вад розвитку, спадкових захворювань, поліпшити загальний стан здоров'я народу України.

Одночасно з метою об'єктивного висвітлення генетико-екологічного стану в республіці просимо Вас посприяти скликанню в 1991 році та проведенню під егідою Комісії з питань здоров'я людини Республіканської конференції «Здоров'я та відтворення народу України» із залученням до її роботи провідних фахівців із соціальної гігієни, демографії, медичної генетики, імунології, екології.

Зрозуміло, програма вимагає значних коштів. Проте немає сумніву, що її здійснення окупиться здоров'ям народу, відверне екогенетичну катастрофу, яка реально загрожує населенню України.

Доктор медичних наук, заступник керівника Республіканського наукового центру медичної генетики Ігор БАРИЛЯК.

Народний депутат Української РСР, голова Комісії з питань здоров'я людини Верховної Ради УРСР Павло ВІЦЯК.

Академік АН УРСР, директор відділення клінічної біології та інженерії Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного АН УРСР, голова національної комісії з радіаційного захисту Дмитро ГРОДЗІНСЬКИЙ.

Доктор біологічних наук, завідуючий відділом Інституту молекулярної біології і генетики АН УРСР Віталій КОРДЮМ.

Академік АН УРСР, директор Інституту молекулярної біології і генетики АН УРСР Геннадій МАЦУКА.

Кандидат технічних наук, директор Українського відділення міжнародного центру наукової культури Всесвітньої лабораторії Геннадій ПАЛЬШИН.

Доктор медичних наук, професор, народний депутат Української РСР, голова підкомісії «Збереження генофонду України» Верховної Ради УРСР Любомир ПИРІГ.

Доктор медичних наук, директор Республіканського наукового гігієнічного центру Андрій СЕРДЮК.

Кандидат медичних наук, народний депутат СРСР, голова ЦК Товариства Червоного Хреста України Іван УСІЧЕНКО.

Доктор медичних наук, професор, народний депутат Української РСР, голова Комісії у справах жінок, охорони сім'ї, материнства і дитинства Верховної Ради УРСР Георгій ХОДОРОВСЬКИЙ.

Народний депутат Української РСР, президент Союзу «Чорнобиль» Володимир ШОВКОШИТНИЙ.

Академік АН УРСР, народний депутат Української РСР, голова Комісії з питань народної освіти і науки Верховної Ради УРСР Ігор ЮХНОВСЬКИЙ.

Народний депутат СРСР і УРСР, голова Комісії з питань чорнобильської катастрофи Верховної Ради УРСР Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ.

ЗВЕРНЕННЯ

КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ СРСР ДО УРЯДІВ СОЮЗНИХ І АВТОНОМНИХ РЕСПУБЛІК, ДО ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ, ДО ГРОМАДЯН КРАЇНИ

Дорогі товариші!

Останнім часом у металургійній промисловості склалось вкрай тяжке становище. Зупиняються або діють не на повну потужність коксові батареї, доменні печі, сталеплавильні агрегати, деякі з них працюють в аварійному режимі, в народне господарство надходить все менше кольорових і чорних металів, прокату і труб. Певно, нікому не треба пояснювати, що без металу не буде ні нафти і газу, ні енергії і тепла, ні машин і хліба. Не буде роботи для трудових колективів практично всіх галузей народного господарства.

Така ситуація великою мірою склалась через страйки шахтарів у минулому році, коли металурги не одержали від них потрібної кількості коксівного вугілля. Металурги, розуміючи свою відповідальність перед країною, частково компенсували його нестачу за рахунок зменшення технологічних запасів і підвищення витрати металолому при виплавці сталі. Але сьогодні поставки коксівного вугілля так і не вийшли на потрібний рівень. Водночас впала заготівля металолому. Це ставить роботу металургії на грань зупинення. В результаті за два місяці цього року ми не змогли виплавити 1,5 мільйона тонн такої гостро необхідної сталі і дати народному господарству понад мільйон тонн прокату, велику кількість кольорових металів. Можна сказати, що становище стало просто критичним.

Уряд вживає необхідних заходів: припинено експорт коксівного вугілля і металолому, в середньому на 60 процентів підвищено ціни на нього. Розглядаються інші економічні заходи, які стимулюватимуть збирання і використання металолому. Але все це необхідно підкріпити різким поліпшенням організації його збирання і здачі. Металолом у країні є. Тільки невикористовувані ресурси брухту в народному господарстві оцінюються в більш як 10 млн. тонн, вони можуть повністю забезпечити безперебійну роботу металургійної промисловості, дати метал для виробництва машин, товарів народного споживання, для будівництва.

Тепер Міністерство металургії СРСР розгорнуло велику роботу по організації нових підприємств як в основному металургійному виробництві, так і в структурі концерну «Союзвтормет». Створення таких підприємств по збиранню металолому економічно вигідне. Ми рекомендуємо об'єднанням і підприємствам усіх міністерств і відомств вжити заходів щодо організації малих підприємств для збирання і заготівлі брухту чорних і кольорових металів — цієї надзвичайно цінної сировини, щоб забезпечити потреби металургійної промисловості і всього народного господарства.

Кабінет міністрів звертається до урядів союзних і автономних республік, до Рад народних депутатів та їх виконавчих органів, керівників промислових, будівельних, транспортних підприємств, колгоспів і радгоспів, кооперативів, установ, до їх трудових колективів, партій і громадських рухів, до всіх громадян з проханням — якнайенергійніше взятися за організацію повсюдного збирання брухту чорних і кольорових металів. Це стане важливим внеском у стабілізацію нашої економіки і насичення товарами споживчого ринку.

Кабінет Міністрів СРСР.

ГОЛОС УКРАЇНИ
Газета Верховної Ради Української РСР

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції:
УРСР, 252047
Київ-47, вул. Нестерова, 4
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

А ЙДЕ ВЕСНА...

ЗАВЕРШИВСЯ ВІЗИТ Л. КРАВЧУКА НА ЛЬВІВЩИНУ

Весну по-справжньому можна відчути тільки в селі. Тільки за містом бачиш, як набирається сил під яскравим сонцем чорна рілля, як піднімаються до неба трохи пожовклі під зимовими морозами парості озимини, на очах набуваючи зеленого відтінку. І тільки в селі бачиш, як хвилюється хлібороб у передчутті великої праці за новий урожай.

Ось і сім'я Хлянів, що проживають у селі Судова Вишня, до якої завітав у гості Голова Верховної Ради України Л. Кравчук, вся у весняних клопотах. На чистенько вбраному подвір'ї, серед ріллі, яка добре підготовлена до молодого посіву, і почалася бесіда про сьогоднішнє і майбутнє нашого хліборобського роду, про ті проблеми, які необхідно швидко подолати, аби стіл наш став багатшим, таким, як личить на Україні.

Геннадій Васильович і Орися Григорівна — разом з трьома дітьми взяли собі 30 гектарів землі і заснували фермерське господарство, де в основі — молоко і м'ясо. Як розповів господар, правління колгоспу охоче пішло на співпрацю з фермером, дало і техніку на підмогу, і будівельні матеріали. І хоч корови Геннадію Васильовичу дісталися далеко не найкращі, і проблеми з кормами вдається вирішувати не завжди успішно, результат уже добрий: при жирності п'ять процентів (де ще таке молоко знайдеш на фермі?) кожна корова дає на рік понад три з половиною тисячі кілограмів. Це, так би мовити, стартовий рубіж. Далі ж плани у молодого господаря куди заманливіші.

Леонід Макарович не випадково завітав саме в сім'ю Хлянів. Пам'ятаєте, недавно на сесії він зачитав емоційне звернення до народних депутатів групи фермерів і орендарів? Так от, один з авторів цього листа був і Геннадій Хлян. Отож Голова Верховної Ради детально розпитує і господаря, і керівників села та області, що треба негайно зробити, аби трудівники села стали почувати себе впевненіше і вільніше. Звичайно ж, дрібниці подолати легше. Ну, наприклад, якось вирішити проблему техніки, пального, кормів. Але ж основне, чого бояться фермери — це високих податків, які можуть задушити будь-якого господаря.

— Коли ми будемо приймати закон про оподаткування,— зауважує Л. Кравчук, — обов'язково передбачимо і те, як заохотити фермерські та орендні господарства, особливо у перші роки їхнього існування, коли вони тільки починають спинатися на ноги.

— Ця допомога нам вкрай необхідна, — говорить Г. Хлян. — Адже поки що прибуток у нас досить скромний. А треба ще ж думати про розширення господарства.

— Кажуть, що фермер працює по 24 години на добу, не спить, нікуди не ходить і нічого не бачить. Правда це чи ні? — запитує Голова Верховної Ради.

— Роботи маємо багато. Але ось уже маємо гноєтранспортер, автопоїлку, та й доїмо корів не руками, а доїльним апаратом. Тепер і вільний час з'явився.

А далі розмова заходить про найголовніше, про те, без чого зустріч не могла обійтися, — про наступний референдум 17 березня. На запитання Леоніда Макаровича, за який бюлетень він голосуватиме, Геннадій Васильович відповів: за другий, український, де йдеться про Союз Суверенних Держав, про справжню незалежність нашої республіки.

Цікавою була зустріч, у якій тісно переплелися всі найгостріші питання сьогоднішнього дня — і політичні, й економічні, у кооперативі «Галичина» Городецького району. Там люди прийняли рішення: на місці колгоспу створити великий кооператив, який об'єднує п'ять менших, галузевих кооперативів. Мету перед собою селяни поставили таку: різко скоротити свій управлінський апарат, звільнитися з-під диктату інших, вищестоящих управлінських ланцюгів і вільно займатися господарюванням на свій смак і розсуд. Голова кооперативу Валерій Процак впевнено заявив: ми доб'ємося того, що на значно зменшених земельних площах збільшимо виробництво продукції вдвічі. При умові, додав він, що наші закони сприятимуть розвитку таких господарств.

— Ми допоможемо селянам, усім, чим зможемо,— сказав Леонід Макарович.— На свободу нашої праці, усього нашого життя і спрямована наша боротьба за державний суверенітет. З цієї дороги ми ніколи не зійдемо.

Уже після зустрічі, коли Голову Верховної Ради України тісним колом оточили селяни і розмова пішла незапланованим колом, одна жінка звернулася до Л. Кравчука:

— Шановний президенте, чи доб'ється-таки Верховна Рада пріоритетного розвитку села?

Ми звернули увагу не стільки на суть запитання, хоч і вона важлива, а на форму: «Шановний президенте». Пізніше саме таку форму звертання доводилося чути знову і знову. І ось ця, на наш погляд, одна з найголовніших підсумкових ознак поїздки Голови Верховної Ради на Львівщину. Певна настороженість, з якою зустріли окремі люди краю приїзд Л. Кравчука (не будемо спрощувати ситуації) у перші години — і до повного, беззастережного визнання його авторитету і лідерства під кінець візиту. Про це недвозначно свідчили величезні довгі шеренги львів'ян на вулицях, де проходив або проїздив Голова, їхні щирі вітання, побажання, тепло у кожному сказаному слові, і квіти, дружні рукостискання, якими щедро нагороджували жителі краю високого гостя.

Про це ж саме красномовно промовляв і сам характер зустрічей у колективах, де не чулося й тіні конфронтації, натомість скрізь зайняли чільне місце доброзичливість і теплота. Навіть тоді, коли окремі люди явно не згоджувались з окремими концепціями, висловленими Л. Кравчуком — і тут не будемо спрощувати ситуації. Як не раз підкреслював Леонід Макарович, треба спокійно сприймати різні напрямки думок і політичних течій. Головне, щоб це не набирало форми різких протистояння, тим більше — конфронтації. Про це він заявив і на зустрічі з депутатами обласної Ради і під час розмови з ветеранами партії і праці. Нам сьогодні, наголошував на цій думці Леонід Макарович, ще і ще раз потрібні громадянська злагода і спокій. Тільки в цих умовах ми можемо послідовно будувати Українську суверенну державу.

Візит на Львівщину Л. Кравчук не випадково вибрав перед 17 березня. Адже не секрет, що тут найбільше відчувається протистояння Союзному договору. І тут, за нашими спостереженнями, Леоніду Макаровичу теж вдалося зробити дуже багато, щоб переконати багатьох людей, що без Союзу, але не того, що вичерпав себе повністю, а Союзу незалежних суверенних держав, про що значиться в другому, українському бюлетені, нам не обійтися.

Уже в літаку, по дорозі до Києва, ми попросили президента (може, пора звикати вже й нам до цього) висловити свої враження про поїздку на Львівщину. Сказав він ось що:

— Я зустрівся, передусім, з доброзичливими людьми з великими і благородними цілями. Мене вразило, що ніхто і ніде не задавав запитань про підвищення заробітної плати, про поповнення магазинів тощо.

Стрижневим питанням стояло таке: коли буде Україна суверенною? Це ще раз говорить, що суверенітет став нашим отченашем, і ми будемо йти цією дорогою. Ми будемо йти до такого Союзу, коли самі вирішуватимемо всі свої питання на своїй Землі. Ми — і більше ніхто. Воля народу стане визначною, а закони його матимуть верховенство. Механізми, які будуть утворені, діятимуть так, щоб ці закони виконувалися на благо народів, що живуть на цій землі. Це раз.

По-друге, я зустрів оптимістично налаштованих людей, з посмішками і вірою в те, що вони можуть чогось досягти. Думаю, що всім нам необхідно повірити в мету і правильність дороги. Тоді й оптимізму в нас додасться, і станемо ми добрішими. Бо злість, як відомо, до добра не приводить.

І третє. Я побачив, що не можна сьогодні Західну Україну вимірювати тільки однією міркою, бачити тільки темне. У бажанні поліпшити наше життя тут робиться багато цікавого. Все це треба проаналізувати, відсіяти, відібрати найкраще.

Реалістичний політик має сприймати життя і владу такими, якими вони є. Ми теж бачили реальні зміни в настроях людей Львівщини, і саме з цього нам треба виходити у наступних практичних діях.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

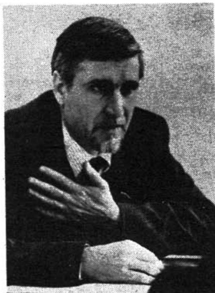

На знімку: відвідання виробничого об'єднання «Електрон».
Фото Володимира ПЕСЛЯКА.

Я ГРОМАДЯНИН СВОЄЇ БАТЬКІВЩИНИ

Хто є хто

ДУНТАУ Олександр Михайлович. Ізмаїльський виборчий округ № 304 Одеської області, 1946 року народження, член КПРС, закінчив Одеський інститут інженерів морського транспорту, інженер - економіст. Голова підкомісії з питань зовнішньоекономічної діяльності Комісії у закордонних справах Верховної Ради Української РСР.

— Вам довелось багато їздити по світу, вивчати зарубіжний досвід господарювання. Щось стало в пригоді?

— Не можна однозначно брати існуючу на Заході систему. Ми повинні шукати свій шлях. Я сказав би — шляхи. Невірно було б опрацювати якусь одну схему і потім заганяти в неї не те що республіку, а й область чи окреме підприємство. Адже скрізь є своя специфіка. Але ми повинні точно регламентувати всі види діяльності.

— Чи не здається вам, що ми аж занадто були зарегламентовані?

— Я маю на увазі зовсім інше. Потрібно підготувати таку законодавчу основу, яка гарантувала б чітку роботу всього господарського механізму і разом з тим, щоб підприємства мали простір для маневру. Економіка республіки, країни сильна тоді, коли існують економічно сильні підприємства. А це в свою чергу добробут людей.

— Під час зарубіжних поїздок ви, мабуть, помітили, що в розвинутих країнах живеться набагато краще. Бачать це й наші люди...

— Зрозуміло. Я завжди ставився до цієї проблеми тверезо. Людина має право на вибір. Треба зрозуміти, що одні кидають Батьківщину заради наживи, інші — з політичних мотивів. Третіх жене в мандри економічна нестабільність. Я не хочу тут говорити про патріотизм. Але я громадянин своєї Батьківщини. Я розумію, що в нас є проблеми. І вирішувати їх нам.

— Справді, проблем багато, і зокрема у Верховній Раді.

— Що ж, приймаю ваш закид. Трибуна Верховної Ради не місце для політичних баталій. Народ обрав депутатів, щоб вони ухвалювали рішення, спрямовані на поліпшення ситуації. Я хотів би, щоб парламентарії були вищими від власних емоцій, амбіцій і усвідомлювали своє завдання. Думаю, моїх колег з крайніх радикалів обирали не для того, щоб вони влаштовували телешоу. Я комуніст і поважаю погляди представників інших партій. Разом з тим я вимагаю також поваги до моїх переконань. Усі політичні рухи, партії мають право на однакові умови роботи, якщо вони діють згідно з Конституцією. Якщо ми проголосили, що будуємо багатопартійну правову державу, то повинні на практиці реалізовувати цю тезу. Взагалі, я переконаний, що нинішнім складом Верховна Рада України може працювати дуже плідно.

— Немало залежатиме від того, наскільки самостійною буде наша Верховна Рада.

— Звичайно. І в цьому плані я висловлююсь за Союз. Це історично утворена структура, і вщент руйнувати її просто нерозумно. Інша справа — який Союз нам потрібен? Республіки повинні добровільно делегувати певні повноваження координуючому союзному органу. І лише в цих межах той орган має право щось вирішувати. Треба відходити від централізації. Кожна республіка має бути достатньо вільною в політичному і економічному плані. Адже у нас ще ніколи не працювали економічні закони. Отже, Союзний договір повинен грунтуватись на якісно новій основі з урахуванням суверенітетів республік. Але не варто бездумно ламати централізовану систему. Необхідно паралельно нарощувати нові структури з поступовим відкиданням застарілого. Інакше ми дійдемо до ще більшого хаосу.

— Ви знаєте, інколи викликає подив той факт, що з перших хвилин роботи сесії Верховної Ради депутати виглядають збудженими.

— Причини різні. Одну я вже назвав — це політична нетерпимість. Але є й інша, особистого характеру. Я, наприклад, зустрічаюсь з дружиною, дітьми один раз на тиждень, а то й рідше. Більшість моїх колег, які представляють різні регіони республіки, розмістились у готелях. Живемо, як туристи. Що таке наші готелі, ви знаєте. Скажу тільки, що температура в кімнатах, наприклад готелю «Москва», буває плюс 6 або 8 градусів. Вирішувати ці проблеми потрібно негайно. Так само, як і налагодити нормальну роботу постійних комісій. Я не претендую на якісь особливі апартаменти, але повинен мати пристойне робоче місце, де можна спокійно, зосереджено працювати над законопроектами. Сподіваюсь, ми здолаємо ці перешкоди. Процес зростання завжди був нелегким.

**Вів бесіду
Анатолій ФЕДОРІВ.**

Це ж треба!

ГОЛОДОВКА У КАБІНЕТІ

Близько тижня керівництво відділу культури міськвиконкому було в пригніченому настрої: інспектор Тетяна Фурман оголосила в службовому кабінеті голодовку, протестуючи проти незаконного звільнення з роботи.

Тетяна Леонідівна, заочниця, студентка-дипломниця п'ятого курсу Київського інституту культури, має законне право на один неробочий день. Це знає й завідуюча відділом культури В. Бойко, але... Як тільки інспектор взяла відгул, одразу ж з'явився наказ про звільнення її за прогули.

Створена комісія визнала наказ... законним.

Тільки на восьмий день депутати майже з усіх постійних комісій довідалися про голодування співробітника міськвиконкому й втрутилися. Тетяну Леонідівну поновлено на роботі.

— Ми виявили людяність і пожаліли Фурман, — прокоментувала завершення конфлікту В. Бойко.

А по-моєму, людяність треба було виявляти раніше.

**Михайло СКОРИК,
журналіст.**
Дніпропетровськ.

Дайджест

НЕ ЗА АДРЕСОЮ

Порожні прилавки магазинів і переповнені товарами склади. І не де-небудь, а в Донецьку — столиці шахтарського краю! У глядачів, які дивились 16 лютого у програмі «Час» ці кадри, закономірно виникло запитання: хто ж винуватий, який зловмисник приховує від людей продукцію? Відповідь телеглядачі одержали наприкінці цього «детективного» сюжету. Виявляється, винуватий — український уряд, точніше — перший заступник Голови Ради Міністрів УРСР К. І. Масик, який, мовляв, підписав розіслану на місця телеграму про тимчасову заборону продавати промислові товари.

Задамо і ми запитання: що завадило тележурналістам об'єктивно розібратися в причинах затоварення складів і виявити справжніх винуватців становища, яке склалося нині на споживчому ринку. До речі, ринку не тільки нашої республіки, а й усієї країни? Якби й справді було бажання в цьому розібратися, то автори сюжету легко з'ясували б, що причиною затоварення стало рішення союзного уряду про підвищення з 1 січня 1991 року оптових і закупівельних цін, тоді як роздрібні ціни залишилися без змін. Загальна сума перевищення складає по республіці не менше 38 мільярдів карбованців. Де взяти таку величезну суму для покриття різниці? Республіканський і місцевий бюджети компенсувати її, звичайно, не в силі. Зволікання з переглядом роздрібних цін поставило підприємства, які випускають товари народного споживання, у важке економічне становище, зупинило в багатьох випадках реалізацію продукції.

Невже важко було це з'ясувати? До того ж про ці причини не раз говорилося в пресі. Вони були проаналізовані Головою Ради Міністрів УРСР В. П. Фокіним 9 лютого у виступі в українському парламенті. Детально йшлося про них в інтерв'ю по Українському телебаченню К. І. Масика, яке було передане ще в січні цього року.

На жаль, усе це пройшло мимо уваги тих, хто підготував для програми «Час» згаданий телесюжет. А в результаті критика, яка в ньому прозвучала, виявилася не за адресою.

**М. ЖУРБА.
(«Урядовий кур'єр» № 4, лютий).**

Навколомистецькі новини

ХОЧУ ДО АФРИКИ

На торішньому кінофестивалі «Молодість» було чимало цікавих робіт, і серед них — фільм студента Київського театрального інституту В. Кастеллі «Подарунок для Маргарет Тетчер». Картині багато аплодували глядачі, та й професіонали теж. Це — сатира, а простіше — добрий, смачний анекдот. Живе собі дід, неабиякий майстер писанок. І вирішив він послати свої писанки Маргарет Тетчер. Навколо цієї дідової ідеї й розгортаються усі події, уся наша історія, починаючи з 20-х років. Автор нічого не стверджує, нічого нікому не нав'язує, просто дає тему для роздумів, підводячи до запитання: а чи не трапиться усе це з нами ще раз?

Чим цікавий фільм? А хоча б тим, що смішний не він, а наше життя, у ньому зображене. А зображене воно так тонко, що одночасно і відпочиваєш, і думаєш, і відкриваєш для себе сучасний колорит і пафос України. Мені здається, фільм би справив на національну свідомість куди сильніше враження, аніж якийсь мітинг чи демонстрація.

Але фільму щось не видно — ні на кіноафішах, ні на телеекрані. Чи стане взагалі цей «Подарунок...» подарунком для глядача? Дід посилав писанки в Лондон. А куди посилають наші фільми? Кажуть, що великим імпортером українського кіно є Африка.

Марія БІЛИК.

Телеграфним рядком з Полтави

Квадратний стіл не став круглим

Про ставлення до майбутнього референдуму йшлося на засіданні «круглого столу», організованого Полтавською міськрадою. Запрошені до розмови представники усіх партій та політичних угруповань, які діють у Полтаві, так і не дійшли згоди. Заяв прийнято дві: «за» і «проти» референдуму.

Пилососи для Гулівера

виготовлено полтавськими тепловозоремонтниками на замовлення Криворізького тресту «Домнаремонт». Розміри: висота майже два метри, ширина — шість. Призначені для прибирання сміття в домнах, очищення ливарного виробництва.

Скільки коштує життя!

Конференція трудового колективу Кременчуцького автозаводу вирішила: десять тисяч карбованців. Стільки отримає сім'я загиблого на виробництві від нещасного випадку. Разова компенсація за травми — від 600 до 1000 карбованців. Ринок є ринок...

Фірма «Роги і копита»

створена в колгоспі «Росія» Машівського району. Новий голова колгоспу Анатолій Івашин вирішив продавати гусячий пух Німеччині. Пропонують 57 доларів за кілограм. Є покупці і на овечі шкіри, роги та копита. В районі захвилювалися: план виробництва молока та м'яса під загрозою...

Для майбутніх кобзарів

Обласне відділення Українського фонду культури встановило дві стипендії для обдарованих дітей, котрі вчитимуться грати на бандурі. Можливо, це рятівне коло для мистецтва, яке майже загинуло.

Беззбройна, але дуже небезпечна

Ні команди вартового, ні попереджувальний постріл вгору не зупинили офіціантку Полтавського училища зв'язку Валентину Дігтяр перед спокусою зайти вночі на військовий об'єкт. Порушницю вдалося затримати лише військовому наряду, який ледве встояв на ногах під час операції: від запаху хлопцям закортіло закусити...

**Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент
«Голосу України».**

Інформаційне агентство «Євро-Ікс» повідомляє

Все брешуть календарі

Тернопіль. Тернопільська міська Рада народних депутатів ухвалила вважати недоцільним святкування днів 8 Березня, 1—2 травня, 7 жовтня, 7—8 листопада і визнати їх робочими днями. Натомість святковими і неробочими на 1991 рік вважати: 7—8 січня — Різдво Христове, 22 січня — День Незалежності і Соборності України, 8 квітня — Великдень, 12 травня (друга неділя місяця) — свято Матері (Матері Божої, матері-України, матері-Жінки), 28 серпня — Успення Пресвятої Богородиці, 1 листопада — День державності на західноукраїнських землях.

БАТЬКІВЩИНИ

ні добровільно делегувати певні повноваження координуючому союзному органу. І лише в цих межах той орган має право щось вирішувати. Треба відходити від централізації. Кожна республіка має бути достатньо вільною в політичному і економічному плані. Адже у нас ще ніколи не працювали економічні закони. Отже, Союзний договір повинен ґрунтуватись на якісно новій основі з урахуванням суверенітетів республік. Але не варто бездумно ламати централізовану систему. Необхідно паралельно нарощувати нові структури з поступовим відкиданням застарілого. Інакше ми дійдемо до ще більшого хаосу.

— Ви знаєте, іноді викликає подив той факт, що з перших хвилин роботи сесії Верховної Ради депутати виглядають збудженими.

— Причини різні. Одну я вже назвав — це політична нетерпимість. Але є й інша, особистого характеру. Я, наприклад, зустрічаюсь з дружиною, дітьми один раз на тиждень, а то й рідше. Більшість моїх колег, які представляють різні регіони республіки, розмістились у готелях. Живемо, як туристи. Що таке наші готелі, ви знаєте. Скажу тільки, що температура в кімнатах, наприклад готелю «Москва», буває плюс 6 або 8 градусів. Вирішувати ці проблеми потрібно негайно. Так само, як і налагодити нормальну роботу постійних комісій. Я не претендую на якісь особливі апартаменти, але повинен мати пристойне робоче місце, де можна спокійно, зосереджено працювати над законопроектами. Сподіваюсь, ми здолаємо ці перешкоди. Процес зростання завжди був нелегким.

Вів бесіду Анатолій ФЕДОРІВ.

ЗА АДРЕСОЮ

не становище, зупинило в багатьох випадках реалізацію продукції.

Невже важко було це з'ясувати? До того ж про ці причини не раз говорилося в пресі. Вони були проаналізовані Головою Ради Міністрів УРСР В. П. Фокіним 9 лютого у виступі в українському парламенті. Детально йшлося про них в інтерв'ю по Українському телебаченню К. І. Масика, яке було передане ще в січні цього року.

На жаль, усе це пройшло мимо уваги тих, хто підготував для програми «Час» згаданий телесюжет. А в результаті критика, яка в ньому прозвучала, виявилася не за адресою.

М. ЖУРБА.
(«Урядовий кур'єр» № 4, лютий).

на національну свідомість куди сильніше враження, аніж якийсь мітинг чи демонстрація.

Але фільму щось не видно — ні на кіноафішах, ні на телеекрані. Чи стане взагалі цей «Подарунок...» подарунком для глядача? Дід посилав писанки в Лондон. А куди посилають наші фільми? Кажуть, що великим імпортером українського кіно є Африка.

Марія БІЛИК.

Телеграфним рядком з Полтави

Квадратний стіл не став круглим

Про ставлення до майбутнього референдуму йшлося на засіданні «круглого столу», організованого Полтавською міськрадою. Запрошені до розмови представники усіх партій та політичних угруповань, які діють у Полтаві, так і не дійшли згоди. Заяв прийнято дві: «за» і «проти» референдуму.

Пилососи для Гулівера

виготовлено полтавськими тепловозоремонтниками на замовлення Криворізького тресту «Домнаремонт». Розміри: висота майже два метри, ширина — шість. Призначені для прибирання сміття в домнах, очищення ливарного виробництва.

Скільки коштує життя!

Конференція трудового колективу Кременчуцького автозаводу вирішила: десять тисяч карбованців. Стільки отримає сім'я загиблого на виробництві від нещасного випадку. Разова компенсація за травми — від 600 до 1000 карбованців. Ринок є ринок...

Фірма «Роги і копита»

створена в колгоспі «Росія» Машівського району. Новий голова колгоспу Анатолій Іваший вирішив продавати гусячий пух Німеччині. Пропонують 57 доларів за кілограм. Є покупці і на овечі шкіри, роги та копита. В районі захвилювалися: план виробництва молока та м'яса під загрозою...

Для майбутніх кобзарів

Обласне відділення Українського фонду культури встановило дві стипендії для обдарованих дітей, котрі вчитимуться грати на бандурі. Можливо, це рятівне коло для мистецтва, яке майже загинуло.

Беззбройна, але дуже небезпечна

Ні команди вартового, ні попереджувальний постріл вгору не зупинили офіціантку Полтавського училища зв'язку Валентину Дігтяр перед спокусою зайти вночі на військовий об'єкт. Порушницю вдалося затримати лише військовому наряду, який ледве встояв на ногах під час операції: від запаху хлопцям закортіло закусити...

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».

Інформаційне агентство «Євро-Ікс» повідомляє

Все брешуть календарі

Тернопіль. Тернопільська міська Рада народних депутатів ухвалила вважати недоцільним святкування днів 8 Березня, 1—2 травня, 7 жовтня, 7—8 листопада і визнати їх робочими днями. Натомість святковими і неробочими на 1991 рік вважати: 7—8 січня — Різдво Христове, 22 січня — День Незалежності і Соборності України, 8 квітня — Великдень, 12 травня (друга неділя місяця) — свято Матері (Матері Божої, Матері-України, матері-Жінки), 28 серпня — Успення Пресвятої Богородиці, 1 листопада — День державності на західноукраїнських землях.

Фотофакт

СЕНА ВПАДАЄ В ДНІПРО

Київ, вулиця Толстого, 10, — це адреса першого франко-українського консультативного та діагностичного центру «Діти Чорнобиля». Однойменне товариство виникло кілька літ тому в Парижі, ...е зроблен... имало добр... справ, остан... з них — відкриття спільного центру в Києві. Тут змонтовано комп'ютери для ультразвукових досліджень та автоматичні аналізатори крові. Діагностика та консультації вестимуться у двох напрямках — щитовидка та гематологія. До Києва прибула група медиків Паризького інституту онкології на чолі з професором, фахівцем з ядерної медицини Клодом Пармонте. Вони вчитимуть наших медиків нової методології, консультуватимуть дітей. Центр очолює французький лікар Олександра Муте. На його відкритті була присутня президент товариства «Діти Чорнобиля» Марі-Лоранс Сімоне. Незабаром центр почне приймати перших пацієнтів.

На фото Ігоря ПЕТРОВА: професор Клод ПАРМОНТЕ з київськими лікарями Ією ЗАСТАНЧЕНКО та Ольгою ВАСИЛЕНКО.

Наш... йсніс...

ГАЗЕТИ НА ФІНІШІ

Ще рік тому невихід номера районної газети вважався надзвичайною подією. Та, схоже, тепер на Чернігівщині подібне стає буденною реальністю. У січні не вийшли два номери Бахмацької районної газети, один — Прилуцької. У лютому наполовину «схудли» районки у Бобровиці, Ніжині, Талалаївці, Ічні.

Після 25 лютого більшість газет виходить лише по суботах. Причина одна — об'єднання «Кондопогапапірпром» виділило на область лише 60 відсотків газетного паперу фондів 1990 року.

Особливо боляче відчули на собі примхи ринкової стихії журналісти обласної молодіжки. Адже тираж «Комсомольського гарту» зріс цього року на 10 тисяч примірників. А паперу вистачає лише на те, щоб виходити раз на тиждень на чотирьох полосах (нині — на 12). Практично видання приречене на животіння.

Редактор І. Кукса бідкається:

— Оце зібралися на літучку й думаємо: що робити? Чи йти половині колективу у відпустки, чи їхати по колгоспах випускати стінівки? Де шукати папір? Як звести кінці з кінцями?

Наш... мандрівк...

БАНАНІВ ХОЧЕ

— Звідкіля будеш, синку? — запитав мене 80-річний дід у галицькому селі.

— Та з отих металевих вагонів, що на станції.

— Із столипінок? Колись у таких арештантів возили, а тепер?

— То рефрижератори, дідуню, вагони-холодильники. А возимо продукти...

— Ну, а чому тут ошиваєтесь? Чи й нам яких пундиків привезли?

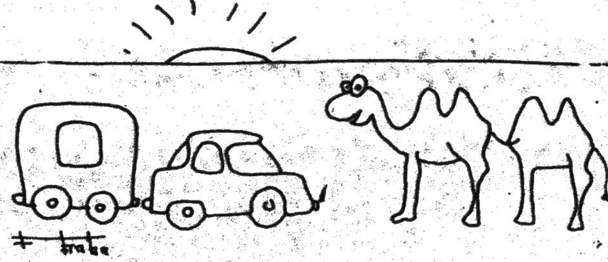
Я промовчав, бо нічого такого ми не привезли, бо стояли тут просто «в запасі», крім того, «столипінки» мали військовий конвой, а рефрижератори обслуговують прості механіки, і що завантажать нас тут теж не пундиками...

Ніде правди діти — раз є проблеми з продуктами, значить, є вони і з рефрижераторним транспортом, котрий возить оті продукти!

За 26 літ роботи, їздячи скрізь, де є рейки, мені доводилося возити продукти, які зараз потрапили до «червоної книги» покупця або лишилися у «Збірнику правил перевезень»: раки живі, ікра червона та чорна, банани, апельсини, копченості, шампанське, шпроти, горбуша... Я ще застав, коли сріблястий хек ми возили тільки для звірорадгоспів. Правда, потім хазяйновитий Микита Сергійович дав вказівку, щоб хек ішов людям, а песці й норки перейшли на минтай. А нині схоже на те, що наші онуки побачать той минтай хіба на малюнках. Банани й ананаси теж не скоро скуштуємо — мало валюти, мало торговельних угод. Он у Польщі, яка, кажуть, геть заплуталась, тих екзотичних плодів повно у приватних магазинах. Дорогі, але є. Мій знайомий там узяв до рук банан, а продавець йому: перепрошую, але то несвіжий, зачекайте годинку! Та хіба бувають банани несвіжі?! Вони або є, або нема...

Років десять тому я міг би наперед сказати майже точно, що доведеться возити: у жовтні-грудні возили цитруси, у травні — ранню капусту, у липні — болгарські помідори, перші яблука й груші, у серпні — виноград, дині, кавуни, банани. В запас же рефрижератори ставали хіба у березні — в очікуванні ранніх овочів.

Не стало майже швидкопсувних вантажів — ми перевозимо у рефрижераторах меблі, автошини, борошно, солому, папір, діжкотару, взуття, бавовну. Усе воно цінне, але колись отаке перевозили в звичайних вагонах, а в рефрижераторних — тільки те, що потребує спецобслуговування й певної температури. Та ми раді й таким вантажам, бо шкода, коли дорогоцінні секції простоюють, не по-хазяйськи,

Малюнок Сергія БОБОРИКІНА.

Голос України

Фотофакт

...СЕНА ...ДАЄ В ДНІПРО

...я Толстого, 10, ...першого фран... консульта... діагностичного ...Чорнобиля». ...товариство ви... ...піт тому в Па... ...облем... ...имало ...остан... з них ...спільного цен...тру в Києві. Тут змонтовано комп'ютери для ультразвукових досліджень та автоматичні аналізатори крові. Діагностика та консультації вестимуться у двох напрямках — щитовидка та гематологія. До Києва прибула група медиків Паризького інституту онкології на чолі з професором, фахівцем з ядерної медицини Клодом Пармонте. Вони вчитимуть наших медиків нової методології, консультуватимуть дітей. Центр очолює французький лікар Олександра Муте. На його відкритті була присутня президент товариства «Діти Чорнобиля» Марі-Лоранс Сімоне. Незабаром центр почне приймати перших пацієнтів.

На фото Ігоря ПЕТРОВА: професор Клод ПАРМОНТЕ з київськими лікарями Ією ЗАСТАНЧЕНКО та Ольгою ВАСИЛЕНКО.

ШКОЛА ПОСИЛЕНОГО РЕЖИМУ?

Експрес-інтерв'ю

Серед білого дня у вікно першого поверху моєї рідної школи заліз чоловік. Що ти, шановний читачу, зробив би на моїм місці? Ні, дати по шиї не випадає: йому під сорок. Дзвонити до міліції? Вони ж засміють: що можна вкрасти у радянській школі? Школярок хіба що, або килим з кабінету директора. Я підійшов до незнайомця. Він не втік, і це мене заспокоїло.

— Ви хто? — Листоноша Пєчкін! — Вам дверей мало? — Яких у чорта дверей?! Мене сюди викликали, син щось накоїв, а двері зачинені! Мені б вашого директора!..

Я патріот своєї школи, і директора, як її складової частини, але двері таки було зачинено! Директора на місці не було, але завуч, Горячева Галина Юріївна, чиє недремне око встигає стежити за всім, була на місці. Вона прийняла мене з усією люб'язністю й погодилась відповісти на запитання.

— Отже, скажіть, будь ласка, навіщо школу зачиняють одразу після початку занять і до кінця?

— А ти як гадаєш?

— Мабуть, щоб не запізнювались.

— Цілком справедливо.

— Невже нема інших способів боротьби з цим?

— А які ще можуть бути способи? Говориш-говориш, а толку ніякого. Перебудову розуміють як уседозволеність, дисципліни не додержуються.

— А якщо, приміром, матері учня стало погано, він викликав «швидку». Як йому після цього потрапити до школи?

— Я не пригадую жодного подібного випадку.

— А коли зранку треба до лікаря?

— До лікаря можна піти й після уроків.

— Ну, а коли вчитель прийшов не на перший, а на другий урок?

— На дверях завжди чергові, впустять.

— Невже й навесні не випускатимуть дітей на свіже повітря?

— Випускатимуть. Поставимо на вулиці чергового, котрий слідкуватиме, щоб не курили, а займалися спортом. А зараз все одно гразюка, що на вулиці робити?

Ось так. Відпочинок під адміністративним наглядом. Як стало відомо з перевірених джерел, минулого року під час проведення подібної кампанії деякі учні змушені були стрибати з вікон другого поверху. Один при падінні забився. Він виявився помітною фігурою серед певних кіл школи. Його помста була страшною: шибки в кабінеті директора не встигали вставляти. Тепер кабінет директора — поверхом вище. Не дістануть?

Вячеслав ЯКУБЕНКО, поки що — учень школи № 214.

Київ.

Пригода

«Міни» на залізниці

Наприкінці лютого лише щасливий випадок не довів до трагедії на залізничній станції Батєво.

Потужний військовий ешелон прямував у бік міста Мукачеве із сусідньої Угорщини. Здавалося, ніщо не віщувало лиха: поїзд успішно долав перегін. Коли раптом 13-й вагон почав сходити з колії, а за ним ще п'ять наступних. Два з них перекинулися. Надзвичайна ситуація, можливо б, й не склалася, якби на платформах перевозилося, скажімо, вугілля. Та от біда — тут були бойові снаряди.

Що ж могло стати причиною невиправданої трагедії? За попереднім обстеженням виявлено відхилення у функціях стрілки та колісних вагонів. Детальніше про це стане відомо після всебічного аналізу Всесоюзним НДІ залізничного транспорту в Москві.

Микола ГОРВАТ, власний кореспондент «Голосу України».

Закарпатська область.

ПОГОДА

7, 8 березня по республіці, крім західних областей, пройде невеликий мокрий сніг. На решті території без опадів. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів на секунду. Температура вдень від 4 морозу до 2 градусів тепла, на південному заході 3—8 градусів тепла. Вночі по республіці 9—15, на сході до 20 градусів морозу.

По Києву та області сьогодні вдень невеликий мокрий сніг, слабке налипання мокрого снігу, на дорогах ожеледиця. Вітер змінних напрямків, 3—5 метрів на секунду. Температура від 3 морозу до 2 градусів тепла.

Сьогодні, 7 березня, сонце зійшло о 7 годині 30 хвилині. Зайде о 18 годині 48 хвилині. Тривалість дня 11 годин 18 хвилин.

...іс

ГАЗЕТИ НА ФІНІШІ

...у невихід номе... ...азети вважався ...подією. Та, ...а Чернігівщині ...буденною ре... ...ні не вийшли ...ахмацької ра... ...один — При... ...тому напполови... ...районки у Боб... ...ні, Талалаївці, ...лютого біль... ...иходить лише по суботах. Причина одна — об'єднання «Кондопогапапірпром» виділило на область лише 60 відсотків газетного паперу фондів 1990 року.

Особливо боляче відчули на собі примхи ринкової стихії журналісти обласної молодіжки. Адже тираж «Комсомольського гарту» зріс цього року на 10 тисяч примірників. А паперу вистачає лише на те, щоб виходити раз на тиждень на чотирьох полосах (нині — на 12). Практично видання приречене на животіння.

Редактор І. Кукса бідкається:

— Оце зібралися на літучку й думаємо: що робити? Чи йти половині колективу у відпустки, чи їхати по колгоспах випускати стіннівки? Де шукати папір? Як звести кінці з кінцями?

У деяких районах, як, наприклад, у Коропському, пошуками паперу зайнялися засновники. Картина й там загалом невтішна.

— Щоб газети виходили, як і раніше, — говорить начальник обласного управління у справах видавництва і поліграфії В. Сало, — потрібно дістати додатково 500 тонн паперу.

Нинішнього року всі обласні, районні газети стали фінансово збитковими. Не скрізь колгоспи, радгоспи, підприємства віддають спонсорську суму на рахунок редакцій. Тож сумними здаються перспективи місцевої преси. На одній з останніх нарад знайомий редактор сказав:

— Це — кінець!

Можливо, він і має рацію. Поки що причин для оптимізму нема.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

...рівк...

БАНАНІВ ХОЧЕТЕ

...удеш, синку? — ...80-річний дід у ...ні. ...металевих ва... ...анції. ...нок? Колись у ...в возили, а те... ...ижератори, ді... ...олодильники. А ...ти... ...у тут ошиває... ...яких пундиків ... бо нічого та... ...везли, бо стоя... ...в запасі», крім ...ки» мали вій... ...й, а рефриже... ...овують прості ...о завантажать ...пундиками... ...діти — раз є ...одуктами, зна... ...рефрижератор... ...ом, котрий во... ...кти! ...оботи, їздячи ...ейки, мені до... ...и продукти, які ...и до «червоної ...або лишилися ...равил переве... ...ві, ікра черво... ...анани, апельси... ...шампанське, ...а... Я ще за... ...ластий хек ми возили тільки для звірорадгоспів. Правда, потім хазяйновитий Микита Сергійович дав вказівку, щоб хек ішов людям, а песці й норки перейшли на минтай. А нині схоже на те, що наші онуки побачать той минтай хіба на малюнках. Банани й ананаси теж не скоро скуштуємо — мало валюти, мало торговельних угод. Он у Польщі, яка, кажуть, геть заплуталась, тих екзотичних плодів повно у приватних магазинах. Дорогі, але є. Мій знайомий там узяв до рук банан, а продавець йому: перепрошую, але то несвіжий, зачекайте годинку! Та хіба бувають банани несвіжі?! Вони або є, або нема...

Років десять тому я міг би наперед сказати майже точно, що доведеться возити: у жовтні-грудні возили цитруси, у травні — ранню капусту, у липні — болгарські помідори, перші яблука й груші, у серпні — виноград, дині, кавуни, банани. В запас же рефрижератори ставали хіба у березні — в очікуванні ранніх овочів.

Не стало майже швидкопсувних вантажів — ми перевозимо у рефрижераторах меблі, автошини, борошно, солому, папір, діжкотару, взуття, бавовну. Усе воно цінне, але колись отаке перевозили в звичайних вагонах, а в рефрижераторних — тільки те, що потребує спецобслуговування й певної температури. Та ми раді й таким вантажам, бо шкода, коли дорогоцінні секції простоюють, не по-хазяйськи, та й нормативи нам цього не дозволяють. Правда, зараз Міністерство шляхів сполучення наміряється повернутися до старого, зробивши для нас показником тонно-кілометри. Отоді я вже уникатиму, наприклад, везти рис із Маріуполя на Київ, бо мені буде вигідніше їхати на БАМ чи в Новосибірськ. Керівники наші, як отой маршал, що рухав правий фланг наліво, а лівий навпаки.

Ні, я за економічну незалежність і суверенітет, але — щоб не рвати давніх зв'язків. Інша річ, що все мусить робитися на взаємовигідних умовах, а не так, як раніше, коли, приміром, ми возили масло й м'ясо на Закавказзя, а той же Азербайджан ощасливлював нас ранньою капустою, яка через місяць виростала на Україні своя. Ще брали у них виноград чи, скажімо, нафту. А може, нам вигідніше вирощувати власну капусту, та й закарпатський виноград не гірший, а своє масло б на вигідніших умовах продали б нафтовикам Тюмені?»

Казав той дідуньо: столипінки. Еге ж, у нас вікна загратовані — бо почастішали напади на наші секції, вже є навіть кілька смертей серед рефрижераторників. Дійшло до того, що деякі екіпажі відмовляються їхати у райони міжнаціональної ворожнечі. Везеш продуктів на мільйони карбованців — а сам часом не маєш чого їсти і чим баки заправити. А уявіть, що трапиться з якимось великим містом, коли ми туди не приїдемо? Катастрофа. А колись таки це може трапитись, не з нашої вини. Брянський машинобудівний завод припинив поставку секцій у спеціалізовані депо — бракує металу, обладнання, та й невигідно задешево продавати вагони залізничникам, можна пошукати багатших клієнтів. А старі рефрижератори списуються, нових нема. Може статися, що колись у нас таки буде що возити, а возити не буде на чім...

Чи чує мене залізничне начальство?

На борту моєї секції викарбувано великими літерами: УКРАЇНА. Цей несанкціонований напис — не якийсь хлоп'ячий патріотизм. Просто приємно іноді почути за межами України добре слово про нашу республіку й про наших людей. Нехай хтось і вигукне десь: «Привіт, хохли!» — я не ображаюсь, бо відчуваю, що сказано не від злого серця, просто люди висловлюють підтримку «горизонтальним зв'язкам» — здається, так це називається офіційно.

Володимир ПРОХОРЕНКО.

Галичина — Київ.

Малюнок Сергія БОБОРИКІНА.

Поправка

У № 21 від 31 січня в тексті постанови Центральної республіканської комісії референдуму СРСР «Про округи для проведення голосування на референдумі СРСР в Українській РСР» допущено помилку.

Замість слів «Рівенський округ (центр — м. Рівне) Рівенська область» слід читати Ровенський округ (центр — м. Ровно) Ровенська область»

ЧОМУ ПЕЧАТКА МИТНИКА АВТОМАТИЧНО «ОСВЯЧУВАЛА» НАВІТЬ НЕРОЗПАКОВАНИЙ ВАНТАЖ З НАДНОРМАТИВНИМИ І ЗАБОРОНЕНИМИ ДО ВИВОЗУ ТОВАРАМИ?

ГОДИННИКИ «СЕЙКО» І «СІТІЗЕН», ОДЕРЖАНІ ЯК ХАБАР, ЗУПИНИЛИСЯ ЧЕРЕЗ МІСЯЦЬ. ВИЯВИЛОСЯ, ЩО ЦЕ — ДЕШЕВА ПІДРОБКА.

Встати! Суд іде

ПЕЧАТКА

ЧИ ТІЛЬКИ «НЕЩАСЛИВЕ» ЧИСЛО ПРИВЕЛО СТОЛИЧНОГО МИТНИКА НА ЛАВУ ПІДСУДНИХ?

СПОЧАТКУ — невеличкий перелік, або, канцелярською мовою, асортимент: мотоцикли, склянки, ялинкові прикраси, меблі, диски для різання асфальту, консерви «кільки у томатному соусі», електроплити, клей «Фенікс», електроінгалятори, чайники, підшипники, насоси, вентилятори...

«Що за фантастика? — спитає запаморочений тотальним дефіцитом читач. — Де люди беруть?» — І однозначної відповіді не дістане. Оскільки фантастика сьогодні — після судового процесу — вже не простежується, а от джерела появи добре забутих товарів й досі залишаються такими ж утаємниченими, як і стартові майданчики НЛО.

До речі, про згаданий асортимент. Йдеться далеко не про поодинокі, «виставочні» зразки. Ні, дефіцит скуповувався оптом. Якщо сорочки, то 230 штук «на душу населення», суміш для дитячого харчування «Сімілак» — 1975 штук (знову ж таки, лише на одного дорослого дядю), звукові сигнали — 35 штук, велосипеди — 5 штук. А ліки? Назви деяких з них уже, напевне, вивітрилися з голови фармацевтів: пантокрін (у найширшому асортименті), муміє у плитках, корінь женьшеня.

Прошу вибачити за такий довгий і дещо сухуватий «вступ». Але, здається, саме наведений перелік дає змогу оцінити масштабність незаконних операцій, якими займався заступник начальника відділу Української територіальної митниці Іван Петрович Масло.

Тепер, коли справу, проведену спільно органами прокуратури і КДБ, розглянув Київський міський суд, до високої посади І. Масла додався термін «колишній», а сам він на п'ять років забуде смак солодкого слова «свобода».

...Спливла ця тривала афера випадково. Один з колег І. Масла, їдучи наприкінці грудня 1989 року київськими вулицями, помітив, що назустріч рухається ваговоз з ящиками, помережаними написами російською й в'єтнамською мовами. Інспектор здивувався: адже по суботах відділ, який займається доглядом «в'єтнамських» вантажів, не працює, проте упаковані ящики прямують на залізничну станцію. Інспектор вдарив на сполох, і далі все було лише справою техніки (тим більше, коли нею володіють такі професіонали, як слідчі прокуратури і КДБ).

Що ж з'ясувалося? Нічим особливо детективним, такою собі «кримінальною полуничкою», заінтригувати читачів не зможу, хоча уважно вивчив усі дванадцять томів справи, неодноразово бесідував з суддею Володимиром Шульженком, стежив за ходом процесу.

Отже, у чому суть? У тому, що на багатьох підприємствах Радянського Союзу (у нашому випадку — на черкаському ВО «Хімволокно» та Дарницькому шовковому комбінаті) вже багато років трудяться в'єтнамські робітники. Свого часу, коли відповідні уряди запроваджували цю практику, вона дзвінко іменувалася «соціалістичним розподілом праці», хоч насправді значною мірою базувалась на в'єтнамському безробітті і небажанні наших співвітчизників працювати на шкідливих виробництвах.

Враховуючи стопроцентно «дерев'яний» характер нашого радянського карбованця, в'єтнамські брати по класу намагаються отоварювати свою платню і вивезти додому максимальну кількість товарів. Ну що ж, згадані угоди надають їм таке право. Але — у певних межах і за відповідним асортиментом. До того ж, існує досить довгий перелік товарів, експорт яких приватними особами заборонено (ті ж диски для різання асфальту, медикаменти, підшипники деяких типів та ін.).

Але, як відомо, людина — істота слабка. Плюс — в'єтнамські гості чудово знають власний ринок. Отже, неодмінно з'являється бажання вивезти якомога більше і найдефіцитніше.

Отут і вступає у дію наша митниця. Перед вивозом відкривається кожний ящик, прискіпливо доглядається його вміст, а все, що «понад» або «зась», вилучається на користь держави (не в'єтнамської, зрозуміло). Після цього інспектор митниці штемпелює відповідні папери написом «Вивіз дозволяю» і власною номерною печаткою, а на ящики ставить пломбувальний відбиток. Згодом контейнери з ящиками йдуть до Одеси, а звідти — на в'єтнамську землю.

Печатка номер тринадцять належала заступнику начальника саме того відділу митниці, який контролює такі вантажі, Івановi Маслу. Хоч вона й називається «власною», насправді ж є суто казенною. І ось на цю обставину наш «герой» вирішив не зважати. Він волів ототожнювати державний кордон з межею материної ділянки, що у далекому селі, де за «на лапу» можна зробити все. Тому печатка номер тринадцять автоматично «освячувала» навіть нерозпакований вантаж з наднормативними і забороненими до вивозу товарами. А у відповідь — хабарі і, як «апофеоз», двокасетна магнітола.

Хабарник? Звичайно. І, мабуть, не варто було б приділяти Івановi Маслу стільки уваги і газетної площі, якби не та обставина, що своїми діями він паплюжив честь Батьківщини, яка виявила йому високу довіру і наказала берегти інтереси народу. Що, не подобається подібний «високий стиль»? Але ж це насправді так: митний інспектор, «вартовий, поставлений біля воріт», і раптом продається за задрипаний «Ронсонік»...

Втім, чи доречне тут слово «раптом»? На жаль, ні. У ході слідства з'ясувалося, що високопоставлений митник Іван Масло «погорів» не на в'єтнамцях. Навпаки, історія з ними — це, так би мовити, останній спалах в його хабарницькій кар'єрі. Щоправда, на перших етапах спілкування з правоохоронними органами (оце написав і замислився: а митниця — вона що ж, не правоохоронний орган? Як тісно все переплітається у нашому житті!) Іван Петрович клятвено присягався, що, так би мовити, втратив політичну і юридичну невинність саме під час контактів з в'єтнамськими робітниками «Хімволокна» і шовкового комбінату. Проте згодом «розколовся» і написав «явку з повинною» (цитуємо): «Хочу повідомити слідству, що, на посаді старшого групи по контролю за ОСБ (російською мовою — вантажі, які слідують окремо від їх власників — В. С.) на станції Київ-Товарний, я неодноразово використовував своє службове становище з корисливою метою. Влітку і восени минулого (1989-го) року був значний потік осіб, які виїжджали до Ізраїлю і США і бажали відправити ОСБ... Оскільки терміни, встановлені митницею, часто не влаштовували відправників ОСБ (причини були різні, але у більшості випадків це були авіаквитки), то вони зверталися до мене як до старшого групи... Оскільки я уже був спроможний вирішувати ці питання самостійно, то я здійснював перенесення черги. Дехто мені за це просто дякував, а дехто давав гроші: хто 50 карбованців, хто — 100».

Залишимо для наївних твердження Івана Петровича про те, що перед лицем розлюченої марним чеканням, незліченними формальностями і власним «підвішеним» станом черги він робив подібні «послуги» за красиві очі. Пройдімося його трудовою біографією (так, як вона викладена у справі) трохи далі.

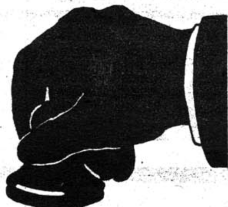
...Полтавська область. Відрядження на предмет митного догляду багажу працівників польської фірми «Енергополь» (будівництво газових підстанцій). Супутник — колега, він же підлеглий. Прізвища його (так само як і деяких інших митників, яким ще «світить» перспектива стати перед слідством і судом). згадувати не будемо. Як здійснюється відповідальна, не побоїмося цього слова, державна робота? Плитки шоколаду, банки кави, індійського чаю, шампанське (розпивочно і на винос). «Коли підійшов відповідальний за відправлення багажу поляк, я намагався віддати йому гроші, але він категорично відмовився»... (допит І. Масла 12 вересня 1990 року). «Шльоп-шльоп» — штемпелює ящики пломба державного митного інспектора...

...Харків. Спілкування з в'єтнамськими робітниками, причому знову ж таки, у компанії колеги по територіальній митниці. Хабар — важко повірити! — макіяжні олівці для очей і серветки. Втім, пробачте, ще два японських годинники престижних марок «Сейко» і «Сітізен».

О, скаже читач, громадянин Масло брав і солідні хабарі! Брав, але «партнери» при цьому у душі сміялися досхочу. Втім, як свідчить сам Іван Петрович на допиті: «Хочу уточнити, що годинник «Сейко», одержаний мною як хабар у Харкові, зупинився буквально через місяць. Я хотів здати його у ремонт, але майстер у «Ремточмеханіці» сказав, що він ремонтові не підлягає... Як з'ясувалося, це була в'єтнамська підробка» (до речі, ідентична ситуація повторилася і з годинником марки «Сітізен»).

Ми навмисно детально зупинились на хабарницьких «походеньках» Івана Петровича, щоб продемонструвати якого дріб'язку задосить для того, щоб купити митного інспектора. Ні, звичайно автор цих рядків далекий від прагнень усобити І. Масла з іншими співробітниками цієї шанованої організації (так само не виключено, що існують хабарники у мундирах, які «беруть» по великому рахунку). Просто сьогодні йдеться про окремо взяту людину і будь-які узагальнення грунтуватимуться на матеріалах слідства і суду над нею.

Як відомо, варто лише кігтику зав'язнути, і пташка пропала. Після хабара на черкаському «Хімволокні» виявилося, що назад ходу немає. Цитуємо допит І. Масла 24 червня 1990 року: «Я потрапив на гачок до в'єтнамців... Вони шантажували мене, погрожували, що, коли я відмовлятимуся від проведення «доглядів», вони викриють мене... Вони передали мене, як то кажуть, «живцем» і з посадою в'єтнамцям, які працюють на Дарницькому шовковому комбінаті... Я потрапив до майстерно розставленої сітки».

№ 13

Так і хочеться сказати: бідний, бідний Іван Петрович... Якби не одне «але» — його фраза «живцем» із посадою». Державна людина перетворюється в лакея. А хіба з подібними особами панькаються? Невдовзі в'єтнамці вже вважали можливим приїздити з Черкас до Києва, забирати митного інспектора просто з дому і тягти його на «Хімволокно», аби швидше проштемпелював і дозволений, і заборонений до вивозу вантаж; по-базарному торгувалися з заступником начальника відділу Української територіальної митниці, а в гуртожитку зневажливо пригощали горілкою.

Отже, як-то кажуть, з Іваном Петровичем — все ясно. Продавав державу оптом і вроздріб за серветки, магнітолу, горілку і в'єтнамські календарики, кілька тисяч карбованців готівкою, незаконно випустивши за кордон дефіцит — лише у випадках з Черкаським ВО «Хімволокно» і Дарницьким шовковим комбінатом — на 179869 карбованців.

Проте будь-яка медаль має й зворотний бік. Тож перегорнімо подумки ту «відзнаку», якою Феміда «нагородила» Івана Петровича Масла, і роздивимося, що ж там викарбувано.

У профіль і анфас позирає на нас до щему знайомий образ Системи, відмітними рисами якої є безвідповідальність, нехтування інтересами справи. Із споріднених понять зліплений і орнамент-облямування: безпринципність, наївне всепрощення (про яке прийнято говорити, що «простота — гірша за злодійство»), активне небажання усвідомити, в якому складному світі живемо...

Хто такий Іван Петрович? Хабарник? Так. Але — водночас і кількаразовий переможець соціалістичного змагання. Цитуємо його колег: «хороший спеціаліст своєї справи, володіє організаторськими здібностями, спокійний, витриманий, товариський, добродушна за характером людина, простий «сільський хлопець», врівноважений, з усіма підтримує рівні стосунки, грамотний спеціаліст». Ну як не обдарувати такого колегу увагою колективу? Що й зробили: обирали секретарем комсомольської організації, головою профкому, за рекомендаціями комуністів митниці був прийнятий до КПРС, занесений на Дошку пошани. І — як апофеоз — на час порушення кримінальної справи — заступник секретаря партійної організації...

Звичайно, дехто може стенути плечима, мовляв, до чужої душі зі свічкою не влізеш. Хабар — то діло «тонке», свідків не любить, тож цілком можлива ситуація, коли вдень людина «завантажується» пачками купюр і за це свідомо заплющує очі там, де повинна тримати їх широко відкритими, а ввечері «врівноважено» голосує на партійних зборах.

Ймовірне таке? Якщо не фарисействувати, то доводиться визнати: цілком ймовірне.

Щоправда, після більш-менш напружених роздумів обов'язково виникає асоціація, відома кожній радянській людині, яка бодай один раз перетинала наш кордон: пильний погляд митника, здається, «просвічує» тебе наскрізь і викликає незборимє бажання негайно у чомусь зізнатися, причому навіть тоді, коли твердо переконаний — крім зайвої пляшки горілки або палки ковбаси, ніякої «контрабанди» не везеш.

То, може, замість виловлювання подібного дріб'язку (або поряд з ним — не нам радити професіоналам), варто б нашим славним митникам вдатися до «рентгену» у власних лавах?

Ні, автор цих рядків аж ніяк не закликає до «полювання на відьом» серед людей у державних мундирах. Але ж, погодьтеся, несерйозно (обмежимося такою оцінкою) виглядає твердження І. Масла про те, що він поїхав на митний догляд до Черкас 30 грудня лише тому, що решта колег «була зайнята новорічною стінніквкою». А чого варте зізнання Івана Петровича про те, що й деякі інші митні інспектори, прибуваючи у відрядження до Харкова, «безплатно користувалися послугами» згаданої польської фірми?

Як же їм після цього берегти державні інтереси, сперечатися з «безвідмовними» іноземцями, суворо дотримувати службові інструкції? Не будемо голослівними, краще послухаймо Івана Петровича, тим більш, що говорить він страшні речі (цитуємо його показання правоохоронним органам, серед яких, нагадуємо, був і КДБ): «Хочу повідомити Комітету державної безпеки УРСР, що... порядок митного догляду і здійснення митного контролю при виїзді на підприємства м. Києва та інших міст (де працюють іноземці — **В. С.**) практично не здійснюється ніким».

Обмова? Правда? Звичайно, не нам, журналістам, ставити крапки над «і».

Втім... Написав ці рядки і згадав минулорічний випадок, який дає право і газетярам мати щодо цієї проблеми власну точку зору. Тоді республіканська газета, в якій я працював (не «Голос України», цієї редакції ще взагалі не існувало), надрукувала кореспонденцію про те, що деякі митники, які працюють на «львівському напрямку», жваво торгують митними деклараціями і, відповідно, потрапляють за грати. Через певний час зателефонував одному з керівників Української територіальної митниці, аби довідатись, яких заходів ужито з метою викорінення цієї ганебної практики. І почув у відповідь зверхнє: «Згідно з новим Законом про пресу, ми не зобов'язані давати відповідь газетам. Отже, захочемо — прореагуємо, а ні — то вибачайте». (Некомпетентну «свободу» трактування згаданого Закону залишаю на совісті високопоставленого митника).

Так тоді й не «прореагували». Честь мундира, мабуть, виявилась дорожчою. Але як її розуміти, цю «честь»? Можна — по-різному. Або докласти максимум зусиль до виховання в душах і серцях підлеглих таких понять, як відповідальність перед державою, законом, самим собою, врешті-решт, професіоналізм у роботі. Або — робити вигляд, нібито нічого страшного не сталося, все тихо й спокійно. Але тоді — не дивуватися появі таких (чесне слово, не знайду підхожого епітета) «документів», як лист-клопотання працівників митниці на адресу Київського міського суду з проханням... пом'якшити покарання І. Маслу. Недарма суд виніс окрему ухвалу на адресу Української територіальної митниці, вказавши на слабкий контроль і низький рівень професійно-виховної роботи у колективі.

Коли хворобу «лікують» намаганнями загнати її всередину, неодмінно виникають метастази. А вони, у свою чергу, уражають весь організм, навіть молоді його тканини. Так от, про молодь (цитуємо показання І. Масла; прізвище підлеглого, яке він згадує, там називається, ми ж обмежилися займенником): «Після цих поїздок (з годинником «Сейко» та ін. — **В. С.**) він завів якось зі мною розмову про те, що було б непогано, коли б він міг доглядати вантажі за власним вибором. При цьому він сказав, що й мене не забуде». Чи потрібні тут якісь коментарі?

Втім, не в самій митниці проблема. За умов повної і тотальної безвідповідальності можливе будь-що. Зокрема, хибна практика, згідно з якою підприємства, на яких працюють в'єтнамські робітники, крізь пальці дивляться на те, чим наші закордонні гості займаються, що і як відправляють додому (якщо дивляться взагалі). Для них головне — випхати ящики за паркан заводу або гуртожитку, обумовлюючи це подеколи, м'яко кажучи, несерйозними «аргументами» (типу вживаного адміністрацією Дарницького шовкового комбінату: «у зв'язку із захаращеністю коридорів»).

Часом доходить до ситуацій, буквально анекдотичних. Зокрема, слідство виявило: оголошення про те, що митникові треба дати «на лапу» по 200 карбованців за кожний ящик вантажу.., у Черкасах висіло на стіні робітничого гуртожитку! Що ви кажете: написано воно було в'єтнамською мовою, тому ніхто з «невтаємничених» його не зрозумів? Це — як поглянути. Адже, виявляється, на «Хімволокні» передбачено спеціальну посаду інструктора по роботі з в'єтнамськими громадянами, і свідок Соловйова А. Ф., яка її займає, скромно ствердила слідчим органам, що, справді, до її обов'язків входить підготовка документів по відправці багажу цих осіб. Втім, як розуміє згадана Соловйова А. Ф. свої обов'язки, ми вже усвідомили...

Розгляд криміногенної (інакше не скажеш) ситуації, в якій відбувається «в'єтнамський експорт» з наших міст і робітничих селищ, можна було б значно продовжити. Адже багато з питань на цю тему так і «висять у повітрі». Приміром, як примудряються наші зарубіжні гості скуповувати товари на значні суми (при середній щомісячній заробітній платні у 160—170 карбованців)? Де вони беруть дефіцит? Зокрема, як до їх багажу потрапляють медикаменти, що, за свідченням експертів, «до торговельної мережі не надходили»?

Іван Петрович Масло — злочинець, якого, на щастя, викрито. Але заступник начальника відділу Української територіальної митниці — це важливе коліщатко Системи.

Примітивно й бездарно сконструйована, невміло експлуатована, ніколи капітально не ремонтована (не кажучи вже про те, що потребує загальної реконструкції), ця Система, на жаль, продовжує функціонувати.

Як і слід було чекати — з численними аваріями.

Володимир САВЦОВ.
Київ.

«ХОЧУ ПОВІДОМИТИ КОМІТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УРСР, ЩО... ПОРЯДОК МИТНОГО ДОГЛЯДУ І ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ВИЇЗДІ НА ПІДПРИЄМСТВА м. КИЄВА ТА ІНШИХ МІСТ (ДЕ ПРАЦЮЮТЬ ІНОЗЕМЦІ) ПРАКТИЧНО НЕ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НІКИМ».

ОГОЛОШЕННЯ ПРО ТЕ, ЩО МИТНИКОВІ ТРЕБА ДАТИ «НА ЛАПУ», ВИСІЛО НА СТІНІ ГУРТОЖИТКУ. ПРОТЕ НІХТО З ПОСАДОВИХ ОСІБ ТАК І НЕ ЗАЦІКАВИВСЯ ЦІЄЮ СИТУАЦІЄЮ.

«Гаряча» лінія

Прем'єр - міністр Великобританії Джон Мейджор заявив, що після закінчення війни в Перській затоці Радянський Союз може стати важливим партнером у близькосхідному процесі. Ця заява була зроблена після чотирьох годин переговорів, що їх британський прем'єр провів з Президентом Горбачовим. Розповідаючи про свої враження від зустрічі з Михайлом Горбачовим, прем'єр-міністр сказав, що він був задоволений радянською позицією відносно Близького Сходу і післявоєнного мирного процесу. Мейджор повідомив, що розмова про ситуацію в Прибалтиці була «виключно відверта і відкрита». Британський прем'єр сказав, що Президент СРСР запевнив його, що проблема незалежності республік Прибалтики може бути вирішена шляхом переговорів.

Джон Мейджор після поїздки до Москви відвідає Вашінгтон і буде прийнятий Джорджем Бушем у суботу, 16 березня. Візит відбудеться одразу після переговорів Президента США з Франсуа Міттераном.

* * *

Державний департамент США заявив, що уряд Іраку намагається розправитися з численними демонстраціями, які охопили 9 іракських міст. У цій заяві також повідомляється, що силам, які підтримують Хусейна, вдалося відновити контроль над деякими районами країни. Адміністрація Президента Буша закликала всі країни не втручатися у внутрішній конфлікт в Іраку. Це зауваження, очевидно, призначалося Іранові, де групи мусульман-шиїтів закликають до ісламської революції, проти Саддама Хусейна. Заступник міністра закордонних справ Іраку прибув з несподіваним візитом до Тегерана.

Ірак офіційно анулював анексію Кувейту і заявив, що поверне Кувейту власність, яка належить йому. В зв'язку з цим іракське інформаційне агентство повідомило, що Рада революційного командування анулювала всі закони, які стосуються анексії Кувейту. Ірак заявив про звільнення всіх військовополонених союзних військ, але погані погодні умови затримують їх обмін на іракських військовополонених. Президент США Буш з цього приводу заявив, що не заспокоїться доти, доки всі особи, включаючи мирних жителів Кувейту, не будуть звільнені.

* * *

Правозахисна організація «Емністі Інтернешнл» звернулась із закликом припинити арешти палестинців, суданців і єгиптян, які звинувачуються у співробітництві з окупаційними іракськими військами в Кувейті. Під час окупації там залишилось близько 170 тисяч палестинців. Емір Кувейту назвав повідомлення про переслідування палестинців брехливими.

ПОМІДОР «ПО-ІТАЛІЙСЬКИ»

Бізнес-контакт

Цей завод у селі Старокозаче поки що не діє. Радянський агропромисловий комбінат «Дністровський» та італійська фірма «Мадзіньо», що поставила сюди устаткування, лиш завершують спорудження підприємства: їхні спеціалісти ведуть монтаж, наладку, випробування потокових ліній, автоматів. Та, мабуть, стала вже відомою висока марка цих двох партнерів, якщо бізнесмени з третіх країн заздалегідь поспішили підписати контракти на поставки томату- пасти, що її мають намір тут випускати.

— Неустойку, впевнені, сплачувати не доведеться, — каже генеральний директор «Дністровського» Дмитро Аргіров. — Уже нинішнього літа до початку масового збирання й переробки врожаю помідорів підприємство обов'язково введемо в дію.

Дмитро Георгійович розповідає: «Мадзіньо» — не перша італійська фірма, з якою налагодив зв'язки «Дністровський». До цього вже була «Ені», за технологією якої ще позаминулих весни та літа почали вирощувати в тутешніх господарствах помідори, деякі інші сільськогосподарські культури. Італійці поставили на березі Дністра свої машини, установки, спеціальну плівку. Допомогли місцевим механізаторам оволодіти вимогами пропонованої технології. І результат порадував. Тому запропоновані «Ені» способи вирощування овочів і баштанних культур було вирішено застосувати вже не на десятках, а на тисячах гектарів.

— Та водночас, — зауважив Д. Аргіров, — постали й проблеми: як своєчасно зібрати, переробити ті ж, скажімо, помідори, врожайність яких значно зростає? Вихід вбачали в тому, щоб перейти на машинне збирання томатів, переробку їх безпосередньо в зоні вирощування.

Здійснити, однак, задумане на, так би мовити, вітчизняному грунті виявилось непросто. Томатозбиральні комбайни, що в нас випускають, — малонадійні, допускають великі втрати, мають надто низьку продуктивність. Краще вже придбати машини в тій же Італії чи в США. Із спорудженням заводу теж негаразди: ходіння по різних кабінетах засвідчило, що поставки для нього устаткування могли б затягтися не на рік-два, а монтувати те устаткування взагалі нікому. Одне слово, вирішили шукати партнерів там же, за рубежем.

За справу взялася щойно створена при агропромисловому комбінаті зовнішньоторговельна госпрозрахункова фірма «Тіра». Вона й вийшла на «Мадзіньо». Незабаром, отож, до помідорів, огірків та кавунів «по-італійськи» додасться й томат-паста «по-італійськи».

Свої стосунки з «Мадзіньо» комбінат «Дністровський» будує на компенсаційній основі. За два роки тут планують не тільки розрахуватися з фірмою за устаткування, а й одержати немалі прибутки, зокрема й у валюті.

Ще одна наша «вітчизняна» слабина — тара. Її зручність, надійність, естетичний вигляд бажають, як мовиться, багато кращого. Тому «Дністровський» веде пошуки і в цьому напрямі. Агенти «Тіри» побували в деяких країнах, зокрема скандинавських, а також в Італії, Франції. У кабінеті в генерального директора комбінату — десятки видів найсучаснішої упаковки. Деякі з них вже впроваджують у практику.

«Тіра», яка нещодавно реорганізована в зовнішньоекономічне комерційне підприємство «Бессарабія», уклала інтересні угоди з фірмами Угорщини, Фінляндії, деяких інших країн. Курс узято не лише на впровадження інтенсивних технологій у рослинництві й тваринництві та створення спільних переробних підприємств, а й на розвиток сервісу в курортній зоні Причорномор'я. Останнє той же Д. Аргіров вважає справою надзвичайно перспективною, адже «золоті піски» Затоки, Сергіївки, Приморського, що на території комбінату, використовуються для відпочинку трудящих вкрай погано. І ентузіасти з «Дністровського», спираючись на дедалі міцнішої контакти із зарубіжними фірмами, сподіваються вже в недалекому майбутньому розгорнути тут мережу магазинів, ресторанів, кемпінгів — усього того, що створювало б людям максимум зручностей.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Одеська область.

Еврика!

Активність біля телевізора

У передмісті Вашінгтона завершилася чергова стадія розробки «активного» телебачення компанії «Телевідповідь». Завдяки останнім технологіям телеглядачі матимуть змогу самостійно вибирати, з якої камери, встановленої на футбольному полі, їм зручніше спостерігати за матчем, проглянути телекаталог універсаму, дивитися під час трансляції «біг-учий рядок». За словами голови електронної компанії Фернандо Моралеса, система активного телебачення може бути запроваджена в чотирьох з п'яти американських будинків.

У нас це тільки в планах...

Мадрідська газета «Паїс» повідомила, що у відходах є речовини, які можуть використовуватись у сільському господарстві. При їх переробці іспанці отримують сполуку, 60 відсотків якої іде на поля. Переробка обходиться дешевше, ніж спалювання, при цьому зберігаються екологічні норми.

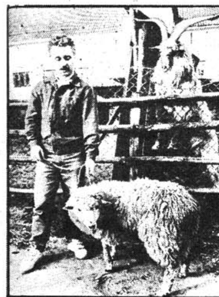
Автомобіль-мрія

Як і в більшості сучасних легкових автомобілів, у цієї машини чотири колеса і четверо дверей. Але на цьому й обмежується схожість зі звичними легковиками експериментального автомобіля майбутнього, створеного в дослідному центрі концерну «Даймлер — Бенц» у Штутгарті, який одержав умовну назву Ф 100.

Вражає уже зовнішній вигляд машини з ідеально обтічною яйцевидною формою, величезним лобовим склом і дверми, що висуваються. Абсолютною новинкою є розміщення водія і пасажирів у салоні в три ряди. У передньому ряду — лише місце водія, що знаходиться по центру машини. Завдяки цьому він може використовувати як праві, так і ліві дверці, не виходячи на проїжджу частину вулиці. Крім того, за розрахунками, таке компонування помітно поліпшує умови керування машиною і підвищує комфорт.

Приладовий щиток виконано у вигляді дисплею, на якому висвітлюється вся необхідна інформація. В разі туману радари потурбуються про безпечну дистанцію з транспортом, що рухається попереду, попередять про вибоїни на проїжджій частині. На даху машини розміщені сонячні батареї, енергії яких достатньо для живлення системи кондиціонування.

Розробка «Даймлер — Бенц» та інші дослідження засвідчують, що автомобіль майбутнього стане набагато безпечнішим, комфортабельнішим і, найголовніше, економічнішим і чистішим в екологічному відношенні.

ПОЛЬЩА. Примус — перша вівця, створена методом вирощування ембріона в пробірці в інституті генетики у Варшаві.

Фотохроніка ТАРС.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«За останні півроку політична влада радянського Президента значно послабла, загострення націоналістичних виступів, посилення впливу... військово-консервативного блоку поступово позбавляють Президента свободи у прийнятті рішення з територіальної проблеми. Країни Заходу починають навіть сумніватися з приводу самої долі «Радянського Союзу, очолюваного М. Горбачовим». В цих умовах перед Японією стоїть питання — як урегулювати відносини з СРСР напередодні візиту радянського Президента».

«Ніхон кейдзай» (Японія).

* * *

«Новий радянський уряд, реорганізований Президентом Михайлом Горбачовим, не допустить, щоб ціни формувалися з допомогою ринкового механізму, в той час як, на думку багатьох спеціалістів в Радянському Союзі і за кордоном, це необхідно для найшвидшого переходу від системи централізованого планування до ринкової економіки».

«Вашінгтон пост» (США).

* * *

«На думку співробітників Білого дому, почали з'являтися перші ознаки непорозумінь у відносинах професіонального партнерства між президентом Бушем і держсекретарем Дж. Бейкером. Як повідомляють ці діячі, зацікавлені у зменшенні дипломатичної ролі держсекретаря, Буш заявив своїм співробітникам, що для забезпечення більш ретельного особистого спостереження за виробленням стратегії у Перській затоці у післявоєнний період він хоче, щоб контроль за політикою на Близькому Сході було зосереджено у Білому домі».

«Ю. С. Ньюс енд уорлд ріпорт» (США).

* * *

«Група високопоставлених американських службових осіб у галузі контролю над озброєнням повернулася минулого тижня із поїздки до Женеви з порожніми руками. «СРСР відступив ще далі» від домовленостей про стратегічні наступальні озброєння, досягнутих у грудні, повідомив високопоставлений американський діяч. Адміністрація публічно називає ці проблеми «технічними», однак за кулісами існує «справді серйозна стурбованість» цим тупиком «на найвищих рівнях».

Основна перешкода — вимога радянської сторони, щоб США погодились нині на два положення: по підрахунку уже існуючих боєголовок і класифікації нових ракет. Ці положення дозволять Радянському Союзу встановити на своїх ракетах наземного і морського базування в цілому більш як 1900 додаткових неврахованих боєголовок».

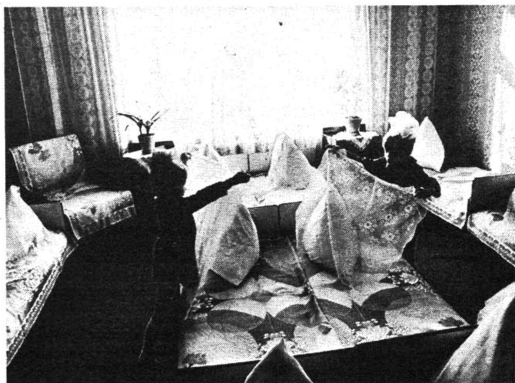
«Ньюсуїк» (США).

* * *

«Корейський народ і надалі буде йти вперед, високо тримаючи революційний дух і принципи, закладені в роки антияпонської партизанської боротьби. Завершення справи соціалізму і революції — це обов'язок партії і народу. Ми сповнені рішимості продовжувати справу «чучхеїзації всього суспільства» як важливий елемент успадкування ідеології будівництва соціалізму і комунізму, дальшого зміцнення єдності вождя, партії і народних мас».

«Нодом синмун» (КНДР).

ПОКИНУТІ ДІТИ ЖИВИХ МАТЕРІВ

Директор школи - інтернату Л. Хижняк наводить сумну статистику: з усіх 210 дітей, які тут виховуються, сиріт значно менше, ніж тих, хто потрапив сюди з так званих неблагополучних сімей. Отож і змушені ці хлопчики і дівчатка при живих батьках бути «державними».

...Уважно вдивіться у ці фотознімки. На них звичайні миттєвості інтернатівського життя. Ось двоє дівчаток ласують шматочком хліба. Точніше, ласує одна: інша просить хоча б разочок куснути. Мимоволі згадуються слова української народної пісні про матір-зозулю:

Якби ж мама знала, яка мені біда—
То ж би передала горобчиком хліба...

Леонід Аркадійович розповідав, що дітей тут якраз годують непогано («червону ікру даємо їм на свята, навіть моя дитина вдома не завжди таке може їсти»). І все ж директор визнавав: «Хоч як би ми їх смачно не годували, як би гарно не одягали—матір рідну ніякий вихователь ніколи не замінить».

Поет Микола Луків, відвідавши якось один з дитячих будинків, написав самим серцем:

Од болю і сорому світ паленів,
Життя вивергало приховану драму.
Покинуті діти живих матерів
Співали про сонце і небо, і маму.
І лунко, і дзвінко розносився спів,
І сумно, і гірко було відчувати,
Що жоден з маленьких отих співаків
Не знав і не знатиме, що таке—мати.

...Така картина, мабуть, типова для всіх (подібних Канівському) дитячих закладів України. Їх мешканці теж багато чим схожі між собою. То чиї ж вони діти!

Олекса ВАЩЕНКО,
фотокореспондент республіканської дитячої газети «Зірка».

Фото автора.

Подумаймо разом

БРУД НА УСТАХ

Практично за одне лише лихослів'я ще ніхто нікого до відповідальності не притягав.

Я палкий прихильник футболу, вже років п'ятнадцять не ходжу на стадіон. А колись — як служив у війську в Києві чи навчався в інституті — ходити на матчі було святом. Грала музика, морозиво продавали, а що вже кричали...

Ні, як писав поет, «не старость этому имя». Не ходжу я на футбольні матчі після того, як побував на стадіоні з малолітнім тоді ще сином. І вперше по-справжньому **вслухався** у стадіон.

Перепрошую, але я зараз вам вріжу...

Подекуди просто неможливо розмовляти по-людськи в умовах, створених нашим дерзновенним минулим.

Це було жахливо. Якби хтось спробував передати оту «футбольну» мову на письмі з допомогою крапок замість лайливих слів, то це були б суцільні крапки — лише зрідка перервані «пристойними» словами: «мать», «казьол», а також пойменуванням усіх зовнішніх і внутрішніх органів людини...

Що є стадіон? «Короткий тлумачний словник української мови» пояснює, що це — «спеціально обладнана споруда... призначена для тренувань і змагань з різних видів спорту». Для спортивних, отже, змагань, про змагання з матірщини не сказано нічого. Як, до речі, і про те, що стадіон — громадське місце. А це важливо. Бо коли поєднати слова «громадське місце» і «матірщина», то тут уже прокльовується стаття 173-я «Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення». Стаття досить сувора: бруд, вихлюпнутий з нечистих уст на вокзалі, скажімо, у тролейбусі чи на стадіоні, розцінюється, як дрібне хуліганство. А за хуліганство, навіть і «дрібне», належить кара — штраф від десяти до п'ятдесяти карбованців, виправні роботи на строк від одного до двох місяців з вирахуванням 20 відсотків заробітку або й адміністративний арешт на строк до 15 діб. В залежності від того, якими діями словесний бруд супроводжувався — бійкою, чіплянням до громадян чи опором працівникам міліції.

— Ну, а за «чисту» матірщину, без усіляких там «дій»,— допитуюся у голови Рівненського міського суду Людмили Березовської, — можна притягнути до відповідальності? От вилаявся матірно хтось при людях — і тут же, на місці, його припекли штрафом...

— Немає такого закону, щоб «на місці», — терпляче пояснює Людмила Георгіївна. — Міліціонер мусить знайти свідків, скласти протокол, взяти у правопорушника пояснення і передати документи начальству. А воно вже вирішуватиме, як чинити далі. Практично за одне лише лихослів'я ще ніхто нікого до відповідальності не притягав.

Покладімо руку на серце: грішні, і не лише оті, на стадіоні. У нас іноді професор чи служитель муз як загне — куди тому спортивному «уболівальнику»! Матірно лаються студенти і будівельники, шахтарі і педагоги, письменники і працівники комунальних служб... Більше того: матірщина привільно живе у багатьох оселях — я особисто не раз мав нагоду чути і бачити, як деякі подружжя спілкуються з допомогою безсоромних «епітетів», навіть не помічаючи цього. Наче так і треба.

А взяти армію. Та це ж суцільна вищезначена «багатокрапка»! А ПТУ, навіть школи, навіть піонерські табори...

Де взялася на нашу голову оця словесна чума? Згадаймо предків наших — хіба вони знали «мать-перемать»? Пісні найніжніші про матір співали — це так. Легенди і думи складали. А лаялися українці досить добродушно: ну, громом налякають чи стома чортами. До дідька ж і пошлють, а не . . . . . . Бувало, що печінку й селезінку згадували, та не у такому, як нині, диявольському контексті.

...Дівчата йдуть вулицею — старшокласниці, може, чи першокурсниці. Одягнені яскраво, понамальовувані — писанки. П'ятірко їх усього, а галасу на цілий квартал.

— Лєнка, ...! — вирізняється з хору. — Замахала уже своїми касетами!..

...Ідемо з дружиною повз гурт хлопчаків з текстильного технікуму. Під ногами у майбутніх спеціалістів і довкіл в радіусі метра-двох — наче сороки, пардон, ночували. Зневажливі плювки, що, певне, повинні підкреслювати дорослість і незалежність плювальників, перемішуються з безперервною матірщиною, і нуль уваги, хто проходить поруч — люди старшого віку, жінки чи діти...

— Внутрішня культура людини,— сказав якось рівненський письменник Євген Шморгун,— у неї на язиці.

У природі і в житті людському все взаємопов'язане. Не буває яблук без цвітіння яблуні. І словесний бруд на устах не сам по собі з'являється — вихлюпується із сутінків покаліченої душі. Вихлюпується бруд нарівні із цинізмом, брехнею, лицемірством, злобою і жорстокістю.

Де іще чуване таке, в яких краях? Щоб мати дитину рідну тримала в ящику понад десять років (а хоча б і десять секунд!)? Щоб брат сестричку згвалтував, а потім зарізав? Щоб діти коня за губу прибили цвяхом у лісі до дерева (в гущавині, щоб ніхто не побачив і не порятував)?..

Воістину — кров холоне в жилах!

І хочеться — не сказати, не спитати — хочеться крикнути так, щоб почулося у найдальших куточках «Родины чудесной»: оце все хто нам підкинув — «класові вороги», «прокляті імперіалісти» чи їхні «мерзенні найманці»?

Ні, це плід отого, що нині називають його чи то недорозвинутим, чи деформованим, чи дефективним. Це — результат «нестримного поступу», «натхненної боротьби» і «мудрої внутрішньої і зовнішньої політики».

Реальних винуватців, правда, нині не знаходиться. Ці ті були нехороші, котрі раніше, а нам просто, мовляв, «не вдалося добитися». Хотіли нібито, а — не вдалося.

Хтось, може, скаже, що лихослів'я — не найбільша наша біда? Важко зважити, яка із нинішніх наших бід найбільша. Одне можна з певністю сказати, що всі вони — взаємопов'язані, взаємообумовлені. Усі — з одного кореня.

— А воно як подумати,— каже мій сусід Володимир Іванович, — хіба ми можемо говорити по-іншому?

Як подумати — справді, важкувато. Подекуди просто неможливо розмовляти полюдськи — в умовах, створених нашим дерзновенним минулим.

...На вивісці написано «Бар». А насправді — мало не помийка. Що — під ногами, що — на столиках, краще не описувати. П'ють з якихось брудних банок, з бляшанок. Дихати нічим. Заходить ще один відвідувач і, вздрівши знайомого, з порога:

— Петро, ... мать! Давай, . . . і т. д.

Інакше тут розмовляти не годиться — не зрозуміють.

...Приходить студент чи робітник-будівельник у холодну, обдрану кімнату гуртожитку... Виривається з тролейбуса чоловік у вимащеному плащі без гудзиків... Не в змозі запустити задубілий під снігом автомобіль, в розпачі брязкає заводною ручкою об землю колгоспний шофер... Жінка почала прати, а подача води раптово припинилася... П'яному не сподобалося, що саме у цьому місці поставили стовпа...

Досить? Мабуть, так. Ми знаємо, що і як скаже кожен з них. І ми — що страшно — вже з цим зжилися. Ми прискорюємо крок чи вдаємо, що не почули, затуляємо вуха чи обходимо чимдалі і — мовчимо, не б'ємо на сполох. Бо — звикли. Як і до злиднів, до невлаштованого побуту, до постійних принижень і ще багато до якого паскудства.

Хто нас виведе з цього стану — наш розум? Віднайдена власна мужність? Чи тільки Господь Бог?

Поможімо хоч трохи самі собі. Станьмо і задумаймося: як поцілувати дитину вустами, з яких раз по раз виливається словесний бруд? Як — кохану? Ми ж починаємо прокидатися від страшного сну. Ми ще ж живі. А живим треба жити достойно.

...Підлітком під час канікул я працював з батьком у колгоспній будівельній бригаді. Я ніколи — ні разу! — не чув там матюків — ні від батька, ні від дядьків Флора, Трохима, Андроника... Не лихословили при дітях — таке правило було у них.

Вдячний їм усім за ту науку. Ніколи сам не лихословив перед дітьми і — тьху, тьху, тьху! — не чув брудного слова з уст обох моїх дорослих синів.

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Рівне.

ДРУЗІ ПІЗНАЮТЬСЯ В БІДІ

Багато років тому, коли мені для виступу запропонували «собачу» тему, я навідріз відмовився: поки люди живуть у гірших умовах, ніж деякі собаки, писати про таку несерйозність не можу. Але тут випадок особливий.

Якось до мого знайомого підбігла дівчинка і крізь плач сказала, що неподалік у дворі хулігани наколили на крюк маленького собачку. Його ледве живого рятівник перебинтував і забрав додому.

Проходив час. Барсик, так назвали його, почав одужувати і дуже прив'язався до свого хазяїна, розумів його з півслова, вранці будив на роботу, а ввечері зустрічав біля дверей.

Одного разу хазяїна довго не було з роботи. Уже далеко за північ, а він не приходив. Дружина забідкалася: «Де ж це Михайло?». Та й лягла спати. А собака рвався до дверей, нервував, скавучав. Довелося випустити.

А Михайло в цей час далеко від дому стікав кров'ю. По дорозі з роботи на нього напали хулігани. Коли спробував оборонятися, пустили в хід ножа.

Барсик знайшов хазяїна, коли той лежав непритомний. Собака з неймовірною жалібністю скавчав, плакав. А потім почав бігати — шукати людей. Пізні перехожі відганяли його, навіть каменями кидали, а він все гавкав — кликав на поміч, пробував повести за собою. Нарешті, хтось таки здогадався побігти за собакою. І дуже вчасно. Викликали «швидку допомогу».

Так Барсик врятував свого хазяїна. Михайло вже вилікувався. Повеселішав і собачка. Став їсти, гратися з дітьми.

Антон ЛІСОВЕНКО.

Фото Олекси ВАЩЕНКА.

Кафедра

ЧИ ДОЧЕКАЄМОСЬ ПЕДАГОГІЧНОГО РЕНЕСАНСУ?

Час дуже круто змiщує існуючі досі акценти. Нині в республіці на різних рівнях дискутуються питання про національну освіту на Україні. Один із тих, хто найбільш причетний до цих дебатів, голова освітньої комісії Товариства української мови імені Т. Шевченка «Просвіта», письменник, професор Київського державного університету Анатолій ПОГРІБНИЙ. Йому сьогодні й надаємо слово за «кафедрою» «Голосу України».

— Анатолію Григоровичу, національне відродження немислиме без національного усвідомлення. Але щоб формувати свідомість, нам потрібна, принаймні, нова система виховання, нова педагогіка, які б носили наскрізний характер,— від сім'ї, дитячого садка, школи — до профтехучилища, вузу, аспірантури?

— Більше того, нам необхідно повернутися до давньої національної педагогічної традиції. Ми ж не заперечуємо, що існує українське літературознавство, російське літературознавство, німецьке літературознавство. А власна національна педагогіка кожного народу, що не існує? У тому і полягає один із злочинів нашої системи, що зона витворила радянську лжепедагогіку. Ми, звісно, географічно ближче до Росії. Але на якій віддалі від Москви перебуває узбецька, киргизька, литовська культура? А там же були свої прекрасні правічні традиції. І ось система цієї національно-безликої педагогіки заповзялася все це знівелювати, перекреслити, знищити.

Є в нашого народу давня педагогічна традиція — ще з часів Київської Русі. А згадайте український Ренесанс 16—17 століття. Вся Україна вкрита школами, іноземці вражаються з освіченості нашого народу. Вже тоді реально існували засади національної педагогіки. Скажімо, переважна більшість ректорів Російської академії у вісімнадцятому столітті — то вихованці Києво-Могилянської академії. Національна педагогіка мала свої злети і пізніше. Маємо педагогічні концепції Григорія Сковороди, того ж Тараса Шевченка, Софії Русової. Або згадаймо Бориса Грінченка, котрий, власне, створив національну педагогіку як науку. Та чи всі ми про це знаємо? Потрібно ці живі джерела віднайти. Прилучитися до наукової педагогіки і водночас — до народної. Вона відображена і в піснях, обрядах, іграх.

— Дехто спрощено трактує питання концепції національної освіти. Каже, для цього треба всі школи просто перевести на національну мову.

— Звичайно, впровадження «Закону про мови в Українській РСР» — одна з найнеобхідніших передумов відродження. І все ж не лише мова, але й зміст навчання визначають характер освіти. Національною можемо назвати лише ту школу, всі програми якої, посібники, методики пройняті духом тисячолітньої історії нашого народу. Поки ж що... Мій син відкриває підручник географії для 8 класу і на першій сторінці читає: споконвіку український народ мріяв про свою державність, та тільки Велика Жовтнева революція виправдала ці його сподівання. А тоді він мене питає: «То чому ж ми Декларацію про суверенітет проголосили тільки на сімдесят третьому році Радянської влади?». Що відповісти? А який застійний зміст у підручниках з іноземних мов?! Отже, несфальсифікований національний момент має ввійти у шкільні підручники. І не стільки з літератури, мови, історії. Скажімо, вивчаючи фізику, учень мусив би знати, що був на Україні такий знаменитий учений Іван Пулюй, висунутий свого часу на здобуття Нобелівської премії. Внеску наших учених у науку не знають не тільки учні, а й студенти, вчителі, нерідко титуловані науковці. Тому треба писати нові підручники.

— Дуже актуально. Анатолію Григоровичу, ви очолюєте освітню комісію ТУМу імені Тараса Шевченка «Просвіта». Очевидно, Товариство теж могло б подбати про нові букварі, читанки, хрестоматії?

— Зараз у «Просвіті» лежить ціла гірка підручників, методичних посібників, розробок, написаних досвідченими педагогами. Та вся біда в тому, що хоча українській мові й надано державний статус, вона не має державної підтримки. Ні фінансової, ні юридичної. Відбулося кілька спільних засідань ТУМу, Міністерства народної освіти, Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти, Держкомвидаву України, де ці питання ставилися. Навіть прийняли кілька ухвал. Зокрема, про видання україномовних підручників для вузів. Але все-таки, якщо важливість української мови так голосно продекларована українським парламентом, то, певно, і належить її відроджувати таки на державних, а не на аматорських засадах. Як те здебільшого спостерігається сьогодні.

Ось кілька днів тому переглядаю замовлення видавництва «Радянська школа» на нинішній рік. Від щирого серця ми бажаємо добра росіянам, що мешкають у республіці. Але про яку українську національну освіту може йтися, якщо більше половини книг і нині видається російською мовою?

— За приблизними підрахунками, в 93 школах України навчання здійснюється румунською мовою, в 59 — угорською, в 14 — молдавською, в 2 — польською. У республіці мешкає чимало представників інших народів. Яке місце займуть вони в системі національної освіти?

— Ми радіємо, коли в нас відкриваються товариства німецької, грецької, ассірійської та інших культур. Бажаємо їм добра і будемо підтримувати як зможемо. Але хочемо, щоб і вони сповна поважали традиції, звичаї, закони землі, яка, якщо і не стала комусь рідною, то хоч би дала добрий прихисток. Наприклад, усі абітурієнти з меж України при вступі на будь-який факультет Київського держуніверситету з цього навчального року писатимуть твір українською мовою. А вже через два-три роки всі вступні іспити у вузи України, згідно з планами Мінвузу, проводитимуться українською, з тим, щоб до 1994 року в основному перевести вищу школу на україномовне навчання. Скажіть, це природне вирішення справи? Цілком. Хто сумнівається, нехай поцікавиться, як це діється в Чехо-Словаччині, Польщі, Франції...

— Очевидно, майбутня концепція національної освіти на Україні, кілька варіантів якої вже видруковано в республіканській пресі, має врахувати чимало особливостей історичного розвитку України. Візьмімо хоч би її регіональну специфіку?

— Так, але принагідно зауважу, що сама ідея зустрічає неабиякий спротив з боку консервативних представників союзної наукової педагогіки. Так, у концепціях середньої освіти, розроблених у 1988 році Академією педагогічних наук СРСР, ви не знайдете жодного слова про національну школу, — ніби цієї проблеми не існує взагалі. Тому й долю, й напрямки свого освітнього поступування маємо вирішувати тут, на Україні, а не в Міністерстві освіти СРСР.

Нині видруковано проекти науково-дослідного інституту педагогіки УРСР, представників прикарпатського, закарпатського регіонів, Львівщини, Гнідинської середньої школи, де одним із співавторів виступаю і я, та інші. Деякі з цих концепцій, зокрема в Галичині, Гнідині, досить успішно вже впроваджуються в життя. Проте, на мій погляд, якась всезагальна конкретизована концепція навряд чи й нам необхідна. І тому, що нам потрібні не уніфіковані типи шкіл, і тому, що Україна має свої регіональні особливості. Думаю, єдиними мають бути глобальні принципи української національної освіти. Скажімо, Наддніпрянщина враховує свою специфіку, Донбас — свою, Галичина — свою.

— Для втілення в життя прогресивних концепцій об'єктивних принципів потрібні, вибачте, за канцеляризм, якісно нові вчителі. А де їх брати?

— Бачите, якщо сформулювати стисло, національна школа — це високоінтелектуальна, високодуховна школа, яка, даючи дітям знання, що стосуються всього людства, постійно перебуває в біополі національної самосвідомості. Ми ж опинилися в надзвичайно скрутній ситуації: старше та середнє покоління батьків, вчителів, як би ми того не хотіли, майже непоправно уражене комплексом сталінщини, брежнєвщини. Не кажучи вже про глобальні інтелектуальні втрати. Думаю, використовуючи кращий світовий досвід, маємо робити паралельні кроки: водночас учити і нових педагогів, і нових учнів, аби вони з першокореня відчули свою належність до батьківського роду. Інакше Декларацію про державний суверенітет не буде кому втілювати в життя.

Величезні надії покладаю на Верховну Раду України. Йдеться ж бо про те, щоб оті принципи національної освіти були закладені вже в самому тексті Закону про освіту, який належить їй прийняти.

Вела бесіду Катерина КІНДРАСЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Ми ж не заперечуємо, що існує українське літературознавство, російське літературознавство, німецьке літературознавство. А власна національна педагогіка кожного народу, що, не існує?

Вивчаючи фізику, учень мусив би знати, що був на Україні такий знаменитий учений Іван Пулюй, висунутий свого часу на здобуття Нобелівської премії...

Величезні надії я покладаю на Верховну Раду України. Йдеться ж бо про те, щоб оті принципи національної освіти були закладені вже в самому тексті Закону про освіту, який належить прийняти парламенту республіки.

ДИТЯЧИЙ «КРОК» ДО РИНКУ

Бізнес-клуб

Існує два типи людей, які займаються економічною діяльністю: перший — «осучаснені» купці. Свою діяльність вони будують за простою схемою «гроші—дефіцит — виручка», і другий — коли діють за принципом «підприємець — виробник», тобто постійно творчо розвивають і вдосконалюють своє виробництво, дотримуючись етикету ділових стосунків.

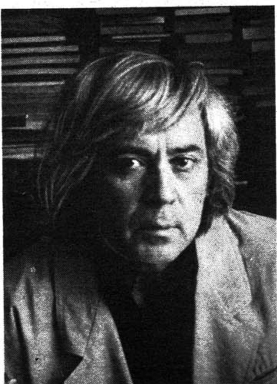
Такі міркування Світлани Солонської, завуча школи менеджменту для старшокласників, відкритої торік при одному з київських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів. Хоч, здається, більшість сучасних вітчизняних курсів щодо підготовки менеджерів орієнтуються на ділових людей першого типу, майбутнє все ж — за другим. Мабуть, саме тому школа старшокласників — менеджерів, заснована науково-навчальною фірмою «Крок», передбачає виховання людей енергійних, заповзятливих. Раз на тиждень протягом цілого дня школярі працюють у навчально-виробничому комбінаті, де вивчають менеджмент, соціологію, психологію людських стосунків, прогнозування та моделювання соціальних процесів і т. п. Крім основних предметів, учні працюють з ЕОМ, опановують англійську мову.

Навчальний цикл коштує 55 тисяч карбованців і забезпечується Українським відділенням Фонду соціальних винаходів СРСР.

— Проблем чимало, — розповідає Світлана Солонська. — Наприклад, лише одна з трьох груп (економічний клас середньої школи-ліцею № 153) має певні реальні перспективи на найближчий час. Школярі, які успішно складуть випускні екзамени, за договором з Київським інститутом народного господарства автоматично зараховуватимуться до вузу.

Школа менеджменту для старшокласників у Києві — перша на Україні, але в наступному році планується відкрити ще одну — в Чернівцях. Адже майбутніх бізнесменів треба готувати з дитинства.

***Лариса* ВИШИНСЬКА, студентка Київського державного університету імені Т. Шевченка.**

ЧЕРЕЗ ТЕРНІЇ

пролягли троє життів художника Рафаеля Багаутдінова

Є ЯКИЙСЬ ОСОБЛИВИЙ ЧАР У ЦІЙ ЛЮДИНІ. СПОКІЙНИЙ, ЗАГЛИБЛЕНИЙ У СЕБЕ І ВОДНОЧАС ВІДКРИТИЙ СВІТУ, ЙОГО ВІТРАМ. «Я — САМОТНІЙ»,— ГОВОРИТЬ ВІН, АЛЕ НЕ ПРОВОДИТЬ ЦИМИ СЛОВАМИ МЕЖУ МІЖ СОБОЮ І ЛЮДЬМИ. САМОТНІЙ ЧЕРЕЗ НАДМІР ЛЮБОВІ... ЙОГО ЖІНОЧІ ОБРАЗИ СВІТЯТЬСЯ НЕПІДРОБНОЮ ПОЕЗІЄЮ. ВИСОКА, ШЛЯХЕТНА ДУША ПОСТАЄ З ЙОГО ПОЛОТЕН.

МАЛИЙ В'ЯЗЕНЬ

1938 року заарештовано секретаря обкому комсомолу Татарстану Махмуда Багаутдінова, його батька. А потім у дім прийшли суворі мовчазні люди, які описали все — майно «ворога народу» підлягало конфіскації. Ця робота забрала зовсім мало часу. Достатки Багаутдінових мало чим відрізнялися від достатків найбідніших родин Казані, хоч високопоставлений комсомольський функціонер мав немалу зарплату. Йому щомісячно виплачували законних триста карбованців, а також вручався пакет з незанесеною до відомості тисячею карбованців (це була винагорода вірним слугам режиму, один із тих привілеїв, які вже й на той час розділили суспільство на ситих і голодних).

Отже, підсумки опису: дві фанерні шафи, два столи, стільці (казенні), три металеві ліжка, вихідний костюм, морська форма (подарунок моряків Балтфлоту) й орден Леніна.

Куди ж дівалися немалі гроші Махмуда Багаутдінова? Через багато літ Рафаель дізнався, що батько брав з пакета тільки двісті карбованців. Сто — на утримання сім'ї, сто ділив між двома друзями-студентами, а всю решту переховував на дитячі будинки. Звичайно ж, такий альтруїст був просто приречений. Усе, що сталося з ним, закономірне. Гинули здебільшого найкращі.

Слідом за батьком заарештували матір. Після десяти років пекла мордовських концтаборів їй дозволили залишитися на проживання в маленькому селі на річці Камі поблизу хімічного заводу, що отруював жовтими задушливими димами все навколо.

Рафаель матір теж майже не пам'ятав. І коли він побачив її вперше, після довгої розлуки у 1949-му (йому на той час було вже вісімнадцять), то відчув: між ними стоїть незримий бар'єр, що його обоє так і не змогли подолати аж до її смерті. Ця молода жінка з густими чорними косами й чорними очима, здавалося, прийшла не з його далекого дитинства, а з іншої планети. Вона була чужа. Мати теж не змогла зробити крок назустріч сину. Мордовське ув'язнення не минуло для неї безслідно — зламало психіку (згодом Рафаель дізнався, що батько теж збожеволів од тортур, і той Махмуд, якого повели на розстріл, уже нічим не нагадував колишнього секретаря обкому комсомолу Татарстану). Мати панічно боялася свого життя до арешту й відчайдушно від нього відмежовувалася.

Рафаеля і його старшого брата Рема після арешту матері також було взято під конвой — діти ворога народу вже не належали ні батькам, ні самим собі. Їх відправили до дитячої трудової колонії на Кіровоградщину. Йому тоді ледве минуло шість років. Почалося довге життя, сповнене голоду, холоду, принижень і знущань старших та дужчих. Завжди ходив з опущеною вниз головою. І — не тільки від тягаря всього того, що впало на дитячі плеченята. Його погляд жадібно шукав на землі все, що могло стати харчем. Він розповідає мені це стримано і без болю (час залікував). Інколи в його словах звучить самоіронія, але я легко доуявляю все ним сказане, бо читав повість Анатолія Приставкіна «Ночувала хмарка золота», здається, всуціль зіткану з невигойного болю тих дитячих душ, яким судилося пройти такий же, як і Рафаелеві, страдницький шлях.

У колонії був свій неписаний кодекс честі: билися до першої крові, лежачого не зачіпали, в поєдинках заборонялося використовувати будь-які предмети — тільки кулаки; удар нижче пояса був недозволеним прийомом. Якщо хтось порушував ці закони, йому влаштовували «темну»: одягали мішок на голову й товкли гуртом. Тоді вже можна було бити й ногами. Як бачимо, в цьому обнесеному високими мурами світі, було більше порядності, ніж у суспільстві, що боролося з ворогами народу і, як гадало, успішно будувало соціалістичний «рай».

Малі в'язні використовувалися на сільськогосподарських роботах, працювали в слюсарній майстерні. Були в колонії і швейний цех, і чоботарні. Дитячі руки тут експлуатувалися на повну потужність. А в газетах і по радіо тисячократно повторювалося: діти — єдиний привілейований клас у Країні Рад...

Теплого червневого дня над колонією прогули літаки з хрестами на крилах. Війна! Колонію евакуювали.

Найменших дітей (серед них був і Рафаель) поставили, аби не загубити, в голові колони. Вони вибивалися з сил, але ззаду на них напирали старші, і колона повільно, мов велика гусінь, повзла ночами по дорогах України. Вдень ховалися від німецьких літаків по лісах. А вночі їм часто присвічували пожежі міст і сіл.

Отак вони пройшли тисячі кілометрів й опинилися на Північному Кавказі. Голі, босі, тижнями невмивані. Без будь-яких засобів до існування. Доводилося красти, жебрачити. Потім, коли прийшла весна й стало трохи легше, знов — евакуація, бо фронт наближався до Кавказу — німці рвалися до нафти. На відкритих платформах поїзд перевіз їх у Махачкалу. Раптово налетіли німецькі літаки. Бомби рвалися поруч із платформами. Фашисти скидали й діряві діжки, які падали на землю зі страшним ревом, наводячи на дітей жах.

За сумлінність у навчанні й роботі його в колонії преміювали книгою Брема «Життя тварин», і він не розлучався з нею. Навіть евакую-вався з подар... той фоліант ... ношею. Під ч... нальотів книж... або хтось її ... останнє дуже ... кому тоді бу...

Їх повезли ... Красноводськ... страждали від ... спраги і голо... лятники» (так... ді вагони для ... колонія переї... Киргизію.

У маленько... селищі побуд... казарми, обго... рію колонії ... горнули своє ... оскільки самі ... ляти кошти д... колонії були ... лярна та сл... ні, і корови, ... Ці діти (біль... рогів ... мов кат... Рафаелеві во... тя. Коли скі... вихователька ... телька літера... Києва, від'їж... ла з собою й... в якому вона ... нього художн... дипломатично... полегливості ... нівни (прізви... запам'ятав) в... пов'язані з ... було залагод... він став учне... ських худож...

Рафаель д... той де... ко... од бра... відпрошуйся ... лонії та їдь ...

Був 1947 ...

Його ...

Він то... нається його ...

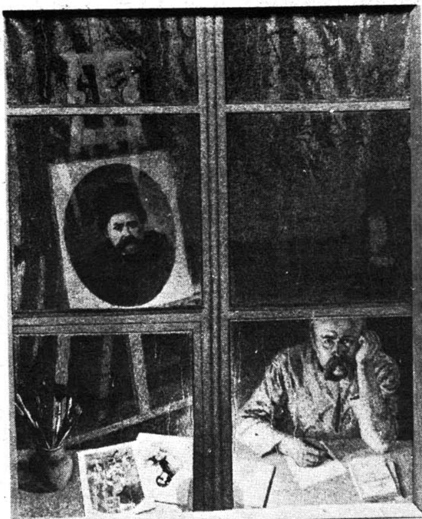
ХОДІННЯ ПО М...

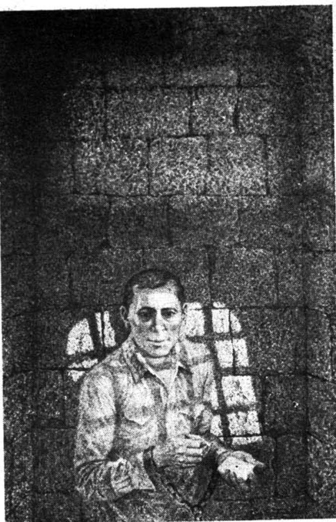
Отже, обидва Багаутдінови виявилися, як показав час, талановитими художниками. Щось їм було дано, як кажуть, від Бога. Чи, може, наполягає Рафаель, од батька. Бо той був напрочуд музикальною людиною, грав на багатьох інструментах, умудрявся, працюючи секретарем обкому комсомолу, вчитися на вечірньому відділенні консерваторії по класу скрипки.

Але над усім цим Багаутдінов-наймолод... мислювався: ... чився аналіз... ності життя ...

Бідовий х... личкою суме... шені прийш... пив квиток ... Грошей вист... до четверто... ції. Да... к ... викладачів ... подарував Р... дешевих цу... це була неаб...

РАФАЕЛЬ БАГАУТДІНОВ ВІДКРИВАЄ СВІТ ЧЕРЕЗ КОЛІР. ЙОГО ПАЛІТРА СТРИМАНА, ГРАНИЧНО ПРОСТА. І ВОДНОЧАС ЦЕ ЗАВЖДИ ОДУХОТВОРЕНІСТЬ, ЗАВЖДИ ПРОРИВ У НЕВІДОМЕ.

РОБОТИ РАФАЕЛЯ БАГ...

- «Останній автопортрет Тар...
- «Татарський поет Муса Дж...
- «Роки мовчання Анни Ахм...

РЕЗ
РНІЇ

киттів художника
Багаутдінова

НЬ

е, що сталося
рне. Гинули
кращі.
тьком заареш-
Після десяти
мордовських
дозволили за-
роживання в
на річці Ка-
чного заводу,
отими задуш-
все навколо.
р теж майже
коли він поба-
після довгої
9-му (йому на
же вісімнад-
між ними
бар'єр, що
не змогли по-
смерті. Ця
густими чор-
чорними очи-
прийшла не з
дитинства, а з
Вона була
ж не змогла
азустріч сину.
в'язнення не
безслідно —
у (згодом Ра-
що батько
од тортур, і
ого повели на
ичим не нага-
ого секретаря
олу Татарста-
нічно боялася
арешту й від-
ього відмежо-
ого старшого
ля арешту ма-

тері також було взято під конвой — діти ворога народу вже не належали ні батькам, ні самим собі. Їх відправили до дитячої трудової колонії на Кіровоградщину. Йому тоді ледве минуло шість років. Почалося довге життя, сповнене голоду, холоду, приниження і знущань старших та дужчих. Завжди ходив з опущеною вниз головою. І — не тільки від тягаря всього того, що впало на дитячі плеченята. Його погляд жадібно шукав на землі все, що могло стати харчем. Він розповідає про це стримано і без болю (час залікував). Іноколи в його словах звучить самоіронія, але я легко доуявляю все ним сказане, бо читав повість Анатолія Приставкіна «Ночувала хмарка золота», здається, всуціль зіткану з невигойного болю тих дитячих душ, яким судилося пройти такий же, як і Рафаелеві, страдницький шлях.

У колонії був свій неписаний кодекс честі: билися до першої крові, лежачого не зачіпали, в поєдинках заборонялося використовувати будь-які предмети — тільки кулаки; удар нижче пояса був недозволеним прийомом. Якщо хтось порушував ці закони, йому влаштовували «темну»: одягали мішок на голову й товкли гуртом. Тоді вже можна було бити й ногами. Як бачимо, в цьому обнесеному високими мурами світі, було більше порядності, ніж у суспільстві, що боролося з ворогами народу і, як гадало, успішно будувало соціалістичний «рай».

Малі в'язні використовувалися на сільськогосподарських роботах, працювали в слюсарній майстерні. Були в колонії і швейний цех, і чоботарні. Дитячі руки тут експлуатувалися на повну потужність. А в газетах і по радіо тисячократно повторювалося: діти — єдиний привілейований клас у Країні Рад...

Теплого червневого дня над колонією прогули літаки з хрестами на крилах. Війна! Колонію евакуювали.

Найменших дітей (серед них був і Рафаель) поставили, аби не загубити, в голові колони. Вони вибивалися з сил, але ззаду на них напирали старші, і колона повільно, мов велика гусінь, повзла ночами по дорогах України. Вдень ховалися від німецьких літаків по лісах. А вночі їм часто присвічували пожежі міст і сіл.

Отак вони пройшли тисячі кілометрів й опинилися на Північному Кавказі. Голі, босі, тижнями невмивані. Без будь-яких засобів до існування. Доводилося красти, жебрачити. Потім, коли прийшла весна й стало трохи легше, знов — евакуація, бо фронт наближався до Кавказу — німці рвалися до нафти. На відкритих платформах поїзд перевіз їх у Махачкалу. Раптово налетіли німецькі літаки. Бомби рвалися поруч із платформами. Фашисти скидали й діряві діжки, які падали на землю зі страшним ревом, наводячи на дітей жах.

За сумлінність у навчанні й роботі його в колонії преміювали книгою Брема «Життя тварин», і він не розлучався з нею. Навіть евакувався з подарунком, хоча той фоліант був нелегкою ношею. Під час якогось із нальотів книжка загубилася або хтось її вкрав. Хоча останнє дуже сумнівне, бо кому тоді була потрібна.

Їх повезли на баржі до Красноводська. П'ять діб страждали від неймовірної спраги і голоду. Потім «телятники» (так називалися тоді вагони для худоби), в яких колонія перекочовувала аж у Киргизію.

У маленькому киргизькому селищі побудували з саману казарми, обгородили територію колонії дувалом і розгорнули своє господарство, оскільки самі мусили заробляти кошти для існування. В колонії були і кузня, і столярна та слюсарна майстерні, і корови, барани, свині. Ці діти (більшість сімей «ворогів [illegible]ду») т[illegible]лися, мов кат[illegible]ни. І ту[illegible]перше Рафаелеві всміхнулося щастя. Коли скінчилася війна, вихователька, вона ж і вчителька літератури, родом із Києва, від'їжджаючи, забрала з собою його брата Рема, в якому вона бачила майбутнього художника. Завдяки дипломатичному такту й наполегливості Надії Валентинівни (прізвище Рафаель не запам'ятав) всі формальності, пов'язані з Ремом, швидко було залагоджено і невдовзі він став учнем однієї з київських художніх шкіл.

Рафаель добре[illegible] пам'ятає той де[illegible] коли одерж[illegible] лист од бра[illegible] який на[illegible]ував: відпрошуйся в начальства колонії та їдь сюди...

Був 1947 рік.

Його [illegible] устили

Він то[illegible]не знав, [illegible] починається його друге життя.

ХОДІННЯ ПО МУКАХ

Отже, обидва Багаутдінови виявилися, як показав час, талановитими художниками. Щось їм було дано, як кажуть, від Бога. Чи, може, наполягає Рафаель, од батька. Бо той був напрочуд музикальною людиною, грав на багатьох інструментах, умудрявся, працюючи секретарем обкому комсомолу, вчитися на вечірньому відділенні консерваторії по класу скрипки. Але над усім цим Багаутдінов-наймолодший тоді не замислювався: він ще не навчився аналізувати закономірності життя й своєї долі.

Бідовий хлопчина з невеличкою сумою грошей у кишені прийшов на вокзал, купив квиток і сів у поїзд. Грошей вистачило на проїзд до четвертої порядком станції. Да[illegible]к хлопчині [illegible]ин із викладачів колонії. [illegible] ще подарував Рафаелю торбинку дешевих цукерок (на той час це була неабияка розкіш).

Життя в колонії розвинуло відчуття людей. Досить перекинутися з кимось словом, і Рафаель уже знав, з ким має справу. Отак він безпомилково й вирахував тітоньку у вагоні. Підійшов, розповів: ось така ситуація. Візьміть, мовляв, до кінцевої станції, дам цукерок...

Жінка зітхнула: «Куди тебе подінеш?! Візьму. А цукерки твої разом їстимемо з чаєм». Ще й сухарями обдарувала. І в той голодний, жорстокий час зустрічалися на його шляху добрі люди.

Так і опинився він у Києві, в інтернаті для обдарованих дітей, заснованому клопотаннями Павла Тичини. Вчився з усіх сил. Відступати йому було нікуди. Вже сьомий клас (а починав тут з п'ятого) закінчив відмінником. Рем — його незаперечний художній авторитет — визнав здібності Рафаеля, який йшов по його слідах: художнє училище, художній інститут, ранні успіхи в книжковій графіці (за дипломною спеціальністю Рафаель — графік). Здавалося, доля схаменулася й Рафаель тепер матиме сатисфакцію за все своє згорьоване й голодне дитинство. Безтурботні київські дні, гонорари, що видавалися йому просто казковим багатством. Світ уявлявся прекрасним і безпроблемним.

Тут він знову почув українську мову і згадав її. Згадав усі чуті на Кіровоградщині пісні. Зрозумів, що знає її і майже забув рідну, — в пам'яті лишилися тільки окремі татарські слова. Колонія відібрала її в нього, бо вони з братом спершу намагалися говорити рідною мовою між собою, але їх нещадно за те били. Вони були в колонії нижчого сорту. Всі образи й приниження не забулися й до сьогодні, хоч те було давно і мовби зовсім не в його житті.

Отже, Рафаель успішно закінчив Київський художній інститут, швидко став відомим книжковим графіком. В цей час починає пробувати себе в живописі. І тут одразу ж — успіх, бере участь у багатьох виставках. Уже давно реабілітовано його батька, відшукалися в Казані численні родичі. Всі вони кажуть, що Махмуд Багаутдінов міг би пишатися своїми синами. Обидва — відомі на Україні художники.

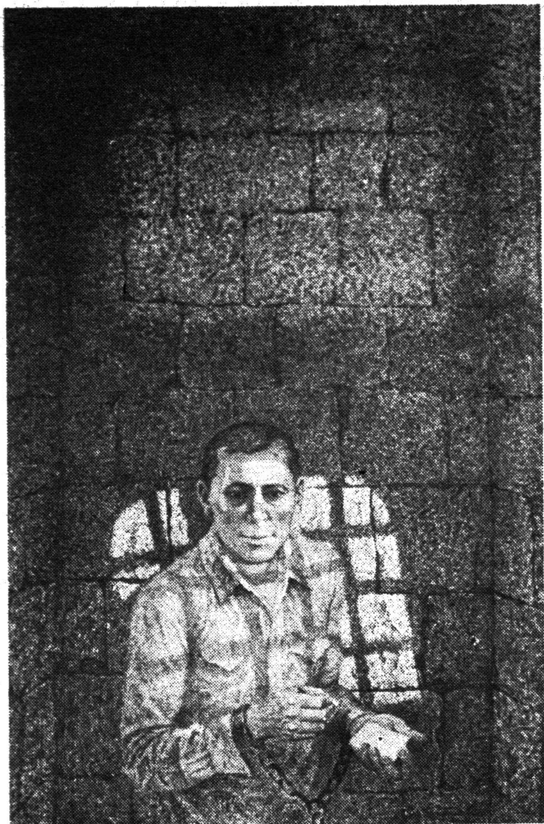
У ті роки Рафаель не раз ловив себе на парадоксальній двоїстості почуттів. У Києві він до болю тужив за далекою Татарією. А в Казані раптом брала його гостра нудьга за Києвом. Колись, перебуваючи в Казані, ввімкнув радіо. Звучала пісня «Їхав козак на війноньку...», і його душу, мов струмом, ударив біль. Ця пісня була улюбленою в колонії, вони майже щодня співали її. І тоді збагнув: душа його назавжди розчахнулася надвоє. Половина її належить Україні, половина — Татарії. Певно, дуже рідкісний випадок у людській психології. Отак обернулося його химерно покручене, драматичне життя.

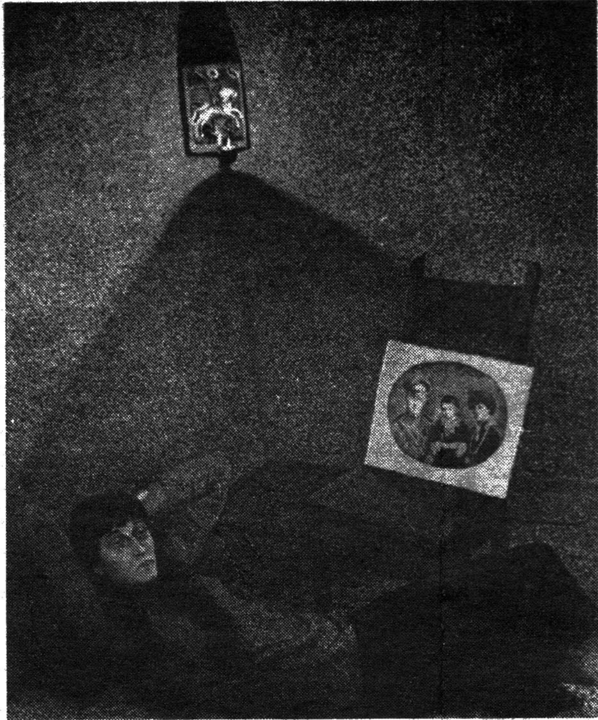
Він уже бачив у мріях свою першу персональну виставку, мав що показати людям. Був певен: не буде соромно перед глядачами. І тут знову нелегкі випробування. Художник Київського театру опери та балету Рем Багаутдінов виїхав до США, наполохавши всіх високопоставлених чиновників від культури. Хтось — і не один! — мав суворо відповідати за те, що не розгледів у ньому потенційного емігранта. Але найперше мав за Рема відповісти Рафаель — брат же. Отже, знову, як і колись: родичі теж винні і їх треба нещадно карати.

За один день відрізано всі замовлення видавництв, закрито дорогу на виставки. Рафаель опинився в похмурій ізоляції і без засобів до існування. Та ще викликали його у різні авторитетні інстанції, де допитували: «Як же це сталося?!». І чи знав, що брат готується втекти за кордон? Він терпляче пояснював, що нічого не чув про те, бо справді не знав Ремових планів, для нього це теж було несподіванкою. А на запитання «Як же це сталося?!», доведений несправедливістю до відчаю, вигукнув: «Може, це ви самі в тому винні?! Якби не розстріляли нашого батька, якби не заарештували матір, то цього ніколи не сталося б!». Але ніхто не побачив у його докірливих словах ніякого резону.

Отже, художнику Рафаелю Багаутдінову оголошено анафему. Він ніби перестав існувати. Рафаель був, але його начебто зовсім не було. Випробуваний сценарій розправи над митцем. Головним режисером таких драм був сумнозвісний секретар ЦК Компартії України В. Маланчук.

Так почалося Рафаелеве третє життя.

РОБОТИ РАФАЕЛЯ БАГАУТДІНОВА:
- «Останній автопортрет Тараса Шевченка».
- «Татарський поет Муса Джаліль».
- «Роки мовчання Анни Ахматової».

ВІЛЬНИЙ!

У ньому несподівано з'явилося так багато від того маленького Рафаеля, який захищав себе від старших і дужчих у колонії, готовий був умерти, а не піддатися, вистояти. У той час його тримав тільки дух, бо ніяких сил у туберкульозному хлопчині не було. І Рафаеля перестали чіпати. Вважали за краще не мати справи з «чокнутим» (так називали його в колонії), бо він накидався на кривдника і пускав у хід зуби, нігті, наче в'юн, звивався всім худеньким тілом, випорскував із набагато дужчих рук і ніколи не благав пощади. Його рятувало в колонії не тільки заступництво старшого брата. Він ніс у своєму тендітному тілі дух непокори й загострене почуття справедливості.

Тепер же обставини були набагато сильніші за нього. І вже навіть не йшлося про те, що художник Багаутдінов буде захований від людей як художник. З гіркотою думав, де взяти для сім'ї гроші. І в часи його творчих успіхів жили не на широку ногу, а тепер, коли тобі вже п'ятдесят, хоч іди наймайся вагони розвантажувати. Кілька разів приходила думка про самогубство, але утримало почуття відповідальності: на кого залишить сина. Сам ріс без батька й від думки про те, що осиротіє його дитина, ставало неймовірно боляче. Син не повинен повторити його долю.

А потім він собі сказав: я все драматизую. Здібностей моїх ніхто в мене не забрав, над цим ніхто не владен. І заприсягся собі, що кожну картину писатиме на межі сил. Ніякої гонитви за грошима не буде, бо вони просто не світять ніде. А скільки художників у пошуках приро-

біткiв загубил
— все на про
для негайного
напруги всіх с
Отже, він м
таль часу. А
художника. У
її неодмінн
Рафаель і ра
грався — йом
ло відвикати
вого застілля
зи». Перестав
по видавництв
підробітків.
обмежувався
майстернею.
ощадливо. Др
ствувала, вона
туацію. Рафае
душа бажала
відчував, що
нього стоїть
його дикими
збільшувальн
суворих очей,
вивчають карт
її з приписам
ного реалізму
не явив де-неб
ідейно ущербн
інший «ізм». М
турботно в
птах, який ан
жає на своїх
клопочеться т
ки мистецтво
народу, то вон
просте й зрозу
То було но
Рафаеля Баг
лося воно зав
ній свободі, д
чув у собі. С
цінний фактор
гато інших мо
ти. Тепер, пе
час працює ті
Кожну картин
це остання в
та. Саме тоді
портрети Рем
таєвої, Ахмато
цював над по
зивається «Ост
рет Тараса Ш
лі — «Пам'ят
ників», цикли
українським
фольклором.
не бачив, о
близьких друз
іноколи вечора
до нього в ма
ли підбадьорл
ше нічого вон
ка зробити не
І раптом як
чув: крига скр
ся тоді, коли
перестав б
ідеологом рес
нок з видавни
ка школа» —

...ком, хоча ...був нелегкою ...якогось із ...загубилася ...рав. Хоча ...умнібе, бо ...потрібна.

...на баржі до ...П'ять діб ...неймовірної ...Потім «те...зивалися то...доби), в яких ...овувала аж у

...киргизькому ...али з саману ...ділили терито...валом і роз...господарство, ...усили зароб...існування. В ...кузня, і сто...арна майстер...рани, свині. ...ть сімей «во...)...лися, І т... перше ...хнулося щас...илася війна, ...она ж і вчи...и, родом із ...каючи, забра... брата Рема. ...чила майбут...а. Завдяки ...такту й на...адії Валенти... Рафаель не ...формальності, ...ом, швидко ...о і невдовзі ...одній з київ...шкіл.

...ре пам'ятає ...одерж... лист ...й на...ував: ...ачальства ко...

...или ...ав, ...почи...уте життя.

...УКАХ

...й тоді не за...и ще не нав...ти закономір...воєї долі.

...чина з неве...грошей у ки...а вокзал, ку...у поїзд. ...ло на проїзд ...рядком стан...ічні ...ян із ...ії. ... ще ...елю торбинку ...(на той час ...а розкіш).

...ДІНОВА: ...Шевченка». ...ль». ...вої».

Життя в колонії розвинуло відчуття людей. Досить перекинутися з кимось словом, і Рафаель уже знав, з ким має справу. Отак він безпомилково й вирахував тітоньку у вагоні. Підійшов, розповів: ось така ситуація. Візьміть, мовляв, до кінцевої станції, дам цукерок...

Жінка зітхнула: «Куди тебе подінеш?! Візьму. А цукерки твої разом їстимемо з чаєм». Ще й сухарями обдарувала. І в той голодний, жорстокий час зустрічалися на його шляху добрі люди.

Так і опинився він у Києві, в інтернаті для обдарованих дітей, заснованому клопотаннями Павла Тичини. Вчився з усіх сил. Відступати йому було нікуди. Вже сьомий клас (а починав тут з п'ятого) закінчив відмінником. Рем — його незаперечний художній авторитет — визнав здібності Рафаеля, який йшов по його слідах: художнє училище, художній інститут, ранні успіхи в книжковій графіці (за дипломною спеціальністю Рафаель — графік). Здавалося, доля схаменулася й Рафаель тепер матиме сатисфакцію за все своє згорьоване й голодне дитинство. Безтурботні київські дні, гонорари, що видавалися йому просто казковим багатством. Світ уявлявся прекрасним і безпроблемним.

Тут він знову почув українську мову і згадав її. Згадав усі чуті на Кіровоградщині пісні. Зрозумів, що знає її і майже забув рідну, — в пам'яті лишилися тільки окремі татарські слова. Колонія відібрала її в нього, бо вони з братом спершу намагалися говорити рідною мовою між собою, але їх нещадно за те били. Вони були в колонії нижчого сорту. Всі образи й приниження не забулися й до сьогодні, хоч те було давно і мовби зовсім не в його житті.

Отже, Рафаель успішно закінчив Київський художній інститут, швидко став відомим книжковим графіком.

В цей час починає пробувати себе в живописі. І тут одразу ж — успіх, бере участь у багатьох виставках. Уже давно реабілітовано його батька, відшукалися в Казані численні родичі. Всі вони кажуть, що Махмуд Багаутдінов міг би пишатися своїми синами. Обидва — відомі на Україні художники.

У ті роки Рафаель не раз ловив себе на парадоксальній двоїстості почуттів. У Києві він до болю тужив за далекою Татарією. А в Казані раптом брала його гостра нудьга за Києвом. Колись, перебуваючи в Казані, ввімкнув радіо. Звучала пісня «Їхав козак на війноньку...», і його душу, мов струмом, ударив біль. Ця пісня була улюбленою в колонії, вони майже щодня співали її. І тоді збагнув: душа його назавжди розчахнулася надвоє. Половина її належить Україні, половина — Татарії. Певно, дуже рідкісний випадок у людській психології. Отак обернулося його химерно покручене, драматичне життя.

Він уже бачив у мріях свою першу персональну виставку, мав що показати людям. Був певен: не буде соромно перед глядачами. І тут знову нелегкі випробування. Художник Київського театру опери та балету Рем Багаутдінов виїхав до США, наполохавши всіх високопоставлених чиновників від культури. Хтось — і не один! — мав суворо відповідати за те, що не розгледів у ньому потенційного емігранта. Але найперше мав за Рема відповісти Рафаель — брат же. Отже, знову, як і колись: родичі теж винні і їх треба нещадно карати.

За один день відрізано всі замовлення видавництв, закрито дорогу на виставки. Рафаель опинився в похмурій ізоляції і без засобів до існування. Та ще викликали його у різні авторитетні інстанції, де допитували: «Як же це сталося?!». І чи знав, що брат готується втекти за кордон? Він терпляче пояснював, що нічого не чув про те, бо справді не знав Ремових планів, для нього це теж було несподіванкою. А на запитання «Як же це сталося?!», доведений несправедливістю до відчаю, вигукнув: «Може, це ви самі в тому винні?! Якби не розстріляли нашого батька, якби не заарештували матір, то цього ніколи не сталося б!». Але ніхто не побачив у його докірливих словах ніякого резону.

Отже, художнику Рафаелю Багаутдінову оголошено анафему. Він ніби перестав існувати. Рафаель був, але його начебто зовсім не було. Випробуваний сценарій розправи над митцем. Головним режисером таких драм був сумнозвісний секретар ЦК Компартії України В. Маланчук.

Так почалося Рафаелеве третє життя.

РОБОТИ РАФАЕЛЯ БАГАУТДІНОВА:

● «Іванна».

● «В надії».

ВІЛЬНИЙ!

У ньому несподівано з'явилося так багато від того маленького Рафаеля, який захищав себе від старших і дужчих у колонії, готовий був умерти, а не піддатися, вистояти. У той час його тримав тільки дух, бо ніяких сил у туберкульозному хлопчині не було. І Рафаеля перестали чіпати. Вважали за краще не мати справи з «чокнутим» (так називали його в колонії), бо він накидався на кривдника і пускав у хід зуби, нігті, наче в'юн, звивався всім худеньким тілом, випорскував із набагато дужчих рук і ніколи не благав пощади. Його рятувало в колонії не тільки заступництво старшого брата. Він ніс у своєму тендітному тілі дух непокори й загострене почуття справедливості.

Тепер же обставини були набагато сильніші за нього. І вже навіть не йшлося про те, що художник Багаутдінов буде захований від людей як художник. З гіркотою думав, де взяти для сім'ї гроші. І в часи його творчих успіхів жили не на широку ногу, а тепер, коли тобі вже п'ятдесят, хоч іди наймайся вагони розвантажувати. Кілька разів приходила думка про самогубство, але утримало почуття відповідальності: на кого залишить сина. Сам ріс без батька й від думки про те, що осиротіє його дитина, ставало неймовірно боляче. Син не повинен повторити його долю.

А потім він собі сказав: я все драматизую. Здібностей моїх ніхто в мене не забрав, над цим ніхто не владен. І заприсягся собі, що кожну картину писатиме на межі сил. Ніякої гонитви за грошима не буде, бо вони просто не світять ніде. А скільки художників у пошуках приробітків загубило себе. У них — все на продаж, зроблене для негайного збуту і без напруги всіх сил.

Отже, він має тепер удосталь часу. А це — капітал художника. У богему з усіма її неодмінними ритуалами Рафаель і раніше ніколи не грався — йому не треба було відвикати від виснажливого застілля чи «водіння кози». Перестав даремно бігати по видавництвах у пошуках підробітків. Його щодення обмежувалося тільки домом і майстернею. Жили дуже ощадливо. Дружина не ремствувала, вона розуміла ситуацію. Рафаель писав, що душа бажала і як хотів. Не відчував, що за спиною в нього стоїть «виставком» з його дикими вимогами й збільшувальними лінзами суворих очей, які уважно вивчають картину, звіряючи її з приписами соціалістичного реалізму й шукаючи, чи не явив де-небудь у ній свій ідейно ущербний лик якийсь інший «ізм». Мабуть, так безтурботно виводить пісню птах, який анітрохи не зважає на своїх слухачів і не клопочеться тим, що, оскільки мистецтво у нас належить народу, то воно повинно бути просте й зрозуміле.

То було нове народження Рафаеля Багаутдінова. Сталося воно завдяки внутрішній свободі, дух якої він відчув у собі. Справді дорогоцінний фактор, про який багато інших могло тільки мріяти. Тепер, переконував себе, час працює тільки на нього. Кожну картину творив, ніби це остання в його житті робота. Саме тоді і було створено портрети Рембрандта, Цвєтаєвої, Ахматової. Довго працював над полотном, що називається «Останній автопортрет Тараса Шевченка». Далі — «Пам'яті братів Тютюнників», цикли картин за українським і татарським фольклором. Їх довго ніхто не бачив, окрім кількох близьких друзів Рафаеля, що інколи вечорами приходили до нього в майстерню і казали підбадьорливі слова. Більше нічого вони для художника зробити не могли.

І раптом якогось дня відчув: крига скресла. Це сталося тоді, коли В. Маланчук перестав бути головним ідеологом республіки. Дзвінок з видавництва «Радянська школа» — просять проілюструвати книгу. Потім — з «Радянського письменника», з «Дніпра» з аналогічними пропозиціями. Виявляється, його не забули! Просто не мали права звертатися раніше.

А потім — виставка в Будинку художника. Так звана перша персональна. Він представив на ній стільки картин, що колеги дивувалися: коли ж устиг їх написати? Його ім'я відразу ж підхопила преса. Все було, як в кіно: захоплені відгуки, автографи... До цієї ролі він виявився психологічно не готовим, хоч потай і мріяв про неї навіть у свої найчорніші дні. Рафаель не міг прибрати вигляду забронзовілого метра і знехотя вицiджувати з себе дорогоцінні для молодих художників сентенції. Він або щиро, з юнацьким запалом пояснював свої задуми, манеру, сперечався, або нітився і болісно переживав, якщо хтось не міг його зрозуміти.

Далі була виставка в Казані. На неї прийшло чимало сивих людей, які добре пам'ятали його батька. Їхні слова для Рафаеля були найдорожчі з-поміж усіх похвал. Одного дня з'явився в залі величний і знаменитий чоловік, якого Рафаель упізнав одразу. Це Баки Урманче — скульптор, живописець, графік, архітектор, учений, письменник. Духовний аксакал нації, патріарх культури...

Баки Урманче довго ходив серед картин, пильно вглядаючись. А потім мовив слова, які соромиться повторювати Рафаель Багаутдінов: «Віднині ми знаємо, що Татарстан має ще одного великого художника...».

А Рафаелева душа вже рвалася сюди, додому...

Я свідомо не намагався описувати тут картин Рафаеля Багаутдінова. Колись відомий російський письменник Юрій Тинянов сказав: писати про вірші так само важко, як і писати вірші. А що вже казати про живопис, де кількома мазками може бути висловлено стільки, що для розповіді про те необхідно цілі сторінки тексту, які за виразністю навряд чи дорівнюються сказаному художником. Адже це — живопис...

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ.

ПЕРЕНЕСЕНІ ВИПРОБУВАННЯ НЕ ЗЛАМАЛИ В ЙОГО ДУШІ ДИТИННОЇ ДОБРОТИ. ВІН ВДИВЛЯЄТЬСЯ В ЛЮДИНУ, НАМАГАЮЧИСЬ ВІДКРИТИ КОСМОС ЛЮБОВІ І НІЖНОСТІ. ВІБРУЮТЬ КОЛЬОРИ, ВИГИНАЮТЬСЯ СФЕРИ, ЗАЛОМЛЮЄТЬСЯ СВІТЛО — ЦЕ СВІТ, В ЯКОМУ ЖИВЕ І ТВОРИТЬ МИТЕЦЬ.

БАКИ УРМАНЧЕ ДОВГО ХОДИВ СЕРЕД КАРТИН, ПИЛЬНО ВДИВЛЯЮЧИСЬ. А ПОТІМ МОВИВ СЛОВА, ЯКІ СОРОМИТЬСЯ ПОВТОРЮВАТИ РАФАЕЛЬ БАГАУТДІНОВ: «ВІДНИНІ МИ ЗНАЄМО, ЩО ТАТАРСТАН МАЄ ЩЕ ОДНОГО ВЕЛИКОГО ХУДОЖНИКА...»

З життя церков

УРОКИ ДУХОВНОСТІ

ДО ВІРИ І ЛЮБОВІ

Запоріжжя. В Будинку культури трансформаторників церквою євангельських християн-баптистів відкрито Центр моралі «Бог, Людина, Вічність».

Говорячи про завдання Центру, директор Будинку культури Станіслав Довженко сказав:

— Ми ставимо на меті, перш за все, виховання дітей. Всі нарешті повинні зрозуміти, що без віри в Бога не можна виховати справжнього громадянина. Центр допоможе морально очистити дітей, навернути їх до віри, любові, правди.

Осанна ГАСУЛЬ.

ХРАМУ БУТИ

Донецька область. В селі Званівці Артемівського району на місці древнього храму розпочато будівництво нової православної церкви. Працю будівничих освятив отець Костянтин.

Цікава доля цього священика. 18-літнім юнаком пішов на фронт, воював на 1-му Прибалтійському, був поранений, має бойові нагороди. По війні, закінчивши Одеську духовну семінарію, трудився на ниві Христовій.

Відродити храм отець Костянтин мріяв давно. Та ідеологи войовничого атеїзму не хотіли мати ще одну «точку», де «задурманюють» голови «опіумом». І лише нині будівництво церкви почалося. Отець Костянтин вірить, що незабаром у Званівці задзвонять дзвони, як вічний поклик до милосердя, гуманності і добра.

Олександр ОЖОГ.

ВІДЕО ЧИ ОРГАН!

Київ. У центрі столиці України на вулиці Челюскінців стоїть храм. Ні час, ні навмисна руйнація не змогли знищити архітектурних ознак колишнього католицького собору Святого Олександра.

З 1938 року в храмі не звучав орган, його склепіння не чули полум'яних слів християнських проповідей, шепоту сповідей і молитов. І ось нарешті справжнім господарям собору, київським римо-католикам, міськрада дозволила відправляти тут богослужіння. Але разом з віруючими в храмі розмістився і Центр духовної культури. Гучна назва цього закладу аж ніяк не відповідає його антидуховній діяльності, бо в основному Центр організує прокат сумнівних відеофільмів.

Римо-католики ж Києва не можуть збиратися на богослужіння в тісному купольному залі храму. Очевидно, справедливим і розумним буде рішення про передачу віруючим всього комплексу приміщень собору Святого Олександра.

Віктор ФРАНКО.

Фото Богдана ПРИИМАКА.

ЄВАНГЕЛІЯ ВІД ХОМИ

Навіть ті, які відкинули християнство і борються проти нього, в глибині душі все ще наслідують християнські ідеали, бо до цього часу ні їхня мудрість, ні прагнення їхніх сердець не могли відтворити вищого ідеалу людини, честі і гідності від ідеалу, даного Христом. Всякі спроби в цьому напрямку були безрезультатними і смішними.

Ф. Достоєвський.

62. Ісус сказав:

— Царство Батька схоже на чоловіка, у котрого добре зерня. Його ворог прийшов уночі, насіяв плевел разом із добрим зерном. Чоловік не дозволив найманцям повиривати плевела. Він сказав їм: «Не приходьте, щоби, вириваючи плевела, ви не вирвали пшеницю разом з ними! Бо в день жнив плевели виявляться, їх вирвуть і спалять».

63. Ісус сказав:

— Блаженний той, хто потрудився: він знайшов життя.

64. Ісус сказав:

— Погляньте на Того, Хто живий, доки ви живете. Щоб ви не померли — шукайте побачити Його! І ви не зможете побачити самарянина, котрий несе ягня і входить до Юдеї.

Він сказав учням своїм: «Чому він з ягням?» Вони сказали Йому: «Щоби вбити його і з'їсти його». Він сказав їм: «Доки він живий, він його не з'їсть, та якщо він убиває його, воно стає трупом». Вони сказали: «Інакше він не зможе вдарити». Він сказав їм: «Ви також шукайте собі місце в покої, щоби ви не стали трупом і вас не з'їли».

65. Ісус сказав:

— Блаженний чоловік, який потрудився: він знайшов життя.

66. Ісус сказав:

— Двоє будуть спочивати на ложі: один помре, другий буде жити.

Саломея сказала: «Хто Ти, чоловіче, і чий Ти Син? Ти зійшов на моє ложе, і Ти наситився за моїм столом».

Ісус сказав:

— Я Той, який зродився від Того, котрий рівний. Мені дано те, що належить Моєму Батькові. Саломея сказала: «Я Твоя учениця». Ісус сказав їй: «Тому Я говорю таке: коли він стане порожнім, він виповниться світлом, та коли він стане поділеним, він виповниться мороком».

67. Ісус сказав:

— Я виповідаю Мої таємниці. Те, що твоя права рука буде робити, нехай твоя ліва рука не відає того.

68. Ісус сказав:

— Був чоловік багатий, котрий мав чимало добра. Він сказав: «Я використаю моє добро, щоби засіяти, зібрати, посадити, виповнити мої стодоли плодами, щоби я не мав потреби ні в чому». Ось про що він думав у серці своєму. І тієї ж ночі він помер. Той, хто має вуха, нехай почує!

69. Ісус сказав:

— У чоловіка були гості, і коли налаштував вечерю, він послав свого раба, щоби він запросив гостей. Він пішов до першого і сказав йому: «Мій господар запрошує тебе». Той сказав: «У мене гроші для купців, вони прийдуть до мене увечері, я вийду і дам їм раду. Я відмовлюся від вечері». Раб пішов до другого і сказав йому: «Мій господар запрошує тебе». Той сказав йому: «Я купив дім, і мене запрошують вдень. Мені бракуватиме часу». Раб пішов до третього, і сказав йому: «Мій господар запрошує тебе». Той сказав йому: «Мій товариш буде святкувати весілля, і я буду влаштовувати вечерю. Я не можу піти. Я відмовлюся од вечері». Раб пішов до четвертого і сказав йому: «Мій господар запрошує тебе». Той сказав йому: «Я купив село, і піду збирати прибутки. Я не зможу прийти. Я відмовлюся». Раб повернувся і сказав своєму господареві: «Ті, кого ти запросив на вечерю, відмовилися». Господар сказав своєму рабові: «Піди на шлях, кого знайдеш, приведи їх, щоби вони повечеряли». Покупці і купці не ввійдуть у місця Мого Батька.

70. Ісус сказав:

— У доброго чоловіка був виноградник; він віддав його робітникам, щоби вони обробили його і щоби він одержав його плід від них. Він послав раба свого, щоби робітники дали йому плід виноградника. Ті схопили раба, вони побили його, замалим не вбивши його. Раб прийшов і розповів своєму господареві. Його господар сказав: «Може, вони його не впізнали». Він послав іншого раба. Робітники побили й цього. Тоді господар послав свого сина. Він сказав: «Можливо, вони посоромляться бити мого сина?» Робітники, коли довідалися, що він спадкоємець виноградника, схопили його і вбили. Той, хто має вуха, нехай почує!

71. Ісус сказав:

— Покажи мені камінь, котрого будівельники відкинули. Він — наріжний камінь!

72. Ісус сказав:

— Той, хто віддає все, маючи потребу в самому собі, має нужду на все.

73. Ісус сказав:

— Блаженні ви, коли вас ненавидять і переслідують. І не знайдуть місця там, де вас переслідували.

74. Ісус сказав:

— Блаженні ті, котрих переслідували у їхньому серці; це ті, котрі визнали Отця в істині. Блаженні голодні, бо черево їхнє насититься.

75. Ісус сказав:

— Коли ви народжуєте оце в собі, те, що ви маєте в собі, порятує вас. Якщо ви не маєте цього в собі, те, чого ви не маєте в собі, умертвить вас.

76. Ісус сказав:

— Я зруйную цей дім, і немає нікого, хто зможе спорудити його ще раз.

77. Якийсь чоловік сказав Йому: «Скажи моїм братам, щоби вони поділили речі мого батька зі мною». Він сказав Йому: «О чоловіче, хто зробив Мене тим, хто ділить». Він обернувся до своїх учнів і сказав: «Хай не стану Я тим, хто ділить!»

78. Ісус сказав:

— Жниво рясне, жниварів мало. Просіть же Володаря, щоби він послав жниварів на жниво.

79. Він сказав:

— Господи, багато довкруж джерела, але жодного у джерелі.

80. Ісус сказав:

— Багато стоїть перед дверима, та лишень обрані увійдуть до шлюбного чертога.

81. Ісус сказав:

— Царство батька схоже на купця, який має товари і знайшов перлину. Цей купець — мудрий: він продав товари і купив собі одну перлину. Ви також шукайте Його скарбницю, котра не гине, яка лишається там, куди не прослизне міль, щоби з'їсти, і де не сточить черва.

82. Ісус сказав:

— Я — світло, котре на всіх. Я — все: усе вийшло з Мене, і все повернулося до Мене. Розрубай дерево — Я там; підніми камінь, і ти знайдеш Мене там.

83. Ісус сказав:

— Чому ви пішли в поле? Щоби побачити тростину, розхитувану вітром, і побачити чоловіка у м'якім одязі? Дивіться, ваші царі і ваші відомі люди — це вони мають м'який одяг на собі і вони не можуть пізнати істину!

84. Жінка в натовпі сказала Йому: «Блаженне лоно, яке виносило Тебе, і груди, котрі вигодували Тебе». Він сказав їй: «Блаженні ті, котрі почули Слово Батька і зберегли його в істині. Бо надбіжать дні, ви скажете: «Блаженне лоно, яке не зачало, і груди, які не дали молока».

(Далі буде).

Переклав Олександр ГИЖА, письменник.

(Продовження. Початок в № № 21, 30, 35).

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕКЛАМНИЙ ЦЕНТР

Сенс

Тел. 442-97-14.

Все для фермерів

Все про те, якою має бути ферма

З 3 по 10 червня у м. Харкові провадитиметься **міжнародна виставка**

«ФЕРМЕР-91»

На стендах виставки будуть представлені сільгоспмашини, оснащення, мала механізація для роботи на фермах, присадибних та орендаторських ділянках; обладнання для зберігання та переробки овочів, фруктів, молока, м'яса, виробництва фуражу, кормових сумішей; верстати, інструменти, автотранспорт, крани, заводи по виробництву цегли, системи водопостачання, каналізації, утилізації відходів.

Виставка познайомить із оснащенням для розвитку бджільництва, вирощування ставкових риб і навіть — із «фермерською» модою на одяг та взуття.

Під час роботи виставки відбудеться симпозіум за тематикою.

Заявки на участь у виставці приймаються до 15 березня за адресою: 310002, Харків-2, вул. Іванова, 35, РВА «Партнер».
Телекс: 115206 Парад.
Телефон: 47-81-87.
Телефакс: 47-81-87.

На замітку діловим людям!

ПІДПРИЄМСТВО «ТМО-СЕРВІС» КОНСУЛЬТУЄ ПІДПРИЄМЦІВ

з питань організації і діяльності малих підприємств.

Консультації надають юристи, економісти, бухгалтери, керівники і створювачі малих підприємств різноманітних форм власності.

ТМО-сервіс пропонує опробовані документи:

установчі документи по створенню малих підприємств, товариств, спілок з обмеженою відповідальністю — 100 крб.;

положення про формування і використання фондів — виробничого і соціального розвитку — 10 крб.;

резервного — 10 крб.;

єдиного фонду оплати праці — 10 крб.;

методика бухобліку і контролю на малих підприємствах — 50 крб.;

пам'ятка засновнику, директору — 200 крб.;

правила внутрішнього розпорядку — 50 крб.

НОВИНКА!

На допомогу початківцям-підприємцям

Про вибір правових форм організації підприємств (що є просте, повне, коммандитне товариство, спілка з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, їхні сильні і слабкі сторони) — 25 крб.;

податки малих підприємств і порядок їх відрахування — 50 крб.;

збірка документів з організації і діяльності спільних підприємств — 100 крб.

Для одержання документів вам необхідно надіслати заявку на адресу: 252071, Київ-71, вул. Лук'янівська, 1, ТМО-сервіс.

Розрахунковий рахунок № 161201/345506 у міськуправлінні Держбанку, Укравтобанк, МФО 322249.

ТЕЛ.: 417-22-27, 417-31-83.

У заявці просимо вказати зворотну адресу і додати копію платіжного доручення з відміткою банку про оплату.

Документи надсилаються в день одержання заявки. Можлива оплата готівкою.

Демонстраційно-комп'ютерний центр за участю фірми

ComputerLand *(США)*

та Асоціація користувачів персональних ЕОМ

ПРОПОНУЄ:

- *комп'ютери та комп'ютерні середовища;*
- *системи на базі ПЕОМ;*
- *складне периферійне оснащення;*
- *гарантійне та постгарантійне обслуговування;*
- *розробку та впровадження програмних комплексів;*
- *навчання;*
- *бібліотеку комп'ютерних видань.*

Висока репутація на західному ринку у поєднанні із знанням радянської дійсності — це і є тандем фірми «Компьютерленд» та Асоціації користувачів персональних ЕОМ.

Наша адреса: 252010, Київ-10, вул. Січневого повстання, 13. Демонстраційно-комп'ютерний центр.

Телефон для довідок: 290-74-31.

У вас виникла ідея

оснастити своє підприємство новітньою технікою? Зверніться в акціонерне товариство

«ИДЕЯ»!

У нас ви зможете придбати все, що допоможе вам працювати ефективніше!

ПРОПОНУЄМО:

- *персональні комп'ютери PC/XT, PC/AT 286, PC/AT 386, PC/AT 486;*
- *копіювальну техніку різних фірм;*
- *банківські принтери;*
- *апарати факсимільного зв'язку;*
- *настільні видавничі системи;*
- *лазерні принтери;*
- *сканнери;*
- *мережове обладнання.*

Звертатися за адресою: 220004, Мінськ-4, вул. Суха, 7, (станція метро «Фрунзенська»).
Телефони: (8-0172) 20-56-96, 33-77-75.
Факс: (8-0172) 20-56-96.

Тел. 442-97-14.

ІНФОРМАЦІЙНО-РЕКЛАМНИЙ ЦЕНТР

Сенс

Наші за кордоном

ЗМІНИВ ФУТБОЛКУ РАЦ

У Будапешті нещодавно підписано контракт між колишнім півзахисником київського «Динамо» і збірної СРСР, заслуженим майстром спорту Василем Рацом та популярним угорським клубом «Ференцварош». Наш кореспондент зустрівся з виконавчим директором футбольної частини цього колективу Золтаном Мадяром і попросив прокоментувати подію.

— До гри Василя Раца ми почали придивлятися вже давно, — сказав Золтан Мадяр.— Ще кілька років тому пропонували йому контракт. Але тоді, на жаль, не знайшли спільної мови з керівництвом ФК «Динамо» (Київ). Восени минулого року знову зателефонували до столиці України. І нам пішли назустріч. Скажу більше: у разі переходу Раца до однієї з угорських команд київський клуб зобов'язався не вимагати грошової компенсації. Справді джентльменський жест. Він свідчить про велику повагу до Василя і його спортивних заслуг.

— Чи не могли б назвати суму грошей, яку відтепер отримуватиме Рац?

— Жоден з гравців нашого клубу не знає, скільки грошей заробляють його партнери. Все залежить від класу спортсмена. Зазначу лише, що Василь має реальні можливості забезпечити матеріально своє майбутнє.

— Як відбувалося знайомство новобранця з колегами?

— Він продивився кілька тренувань «Ференцвароша», обідав з хлопцями. В колективі його зустріли тепло, без упередженості. Адже кожна команда зацікавлена у висококласних виконавцях. Налагодженню ж дружніх контактів, безумовно, сприяло й те, що Василь вільно володіє угорською мовою...

Дуже розраховує на киянина й головний тренер будапештців популярний у минулому форвард збірної Угорщини Тіберій Нілоші.

— Кого, крім Раца, запрошено до «Ференцвароша», з числа так званих «легіонерів»?

— Гравців з Румунії Шандора Сенеша та Чабу Паткоша, а ще Нассера, який має досвід виступів за збірну Алжиру. Всі вони прийшли до клубу в серпні минулого року (чемпіонат Угорщини проводиться за формулою осінь — весна).

— Коли ж Василь Рац уперше вийде на поле у футболці «Ференцвароша»?

— Поки сказати важко. Як відомо, нещодавно Василь переніс непросте захворювання. Лабораторне обстеження в Будапештській спортивній лікарні дало оптимістичні результати. Втім, окремі невеличкі відхилення в його здоров'ї спостерігаються. Сподіваємося, наші медики їх швидко ліквідують.

— Цікаво, до столиці Угорщини Рац переїде разом із сім'єю?

— Звичайно. Для його родини запропоновано кілька варіантів помешкання.

— Після першого кола чемпіонату «Ференцварош» посідає другу сходинку в турнірній таблиці, пропустивши вперед тільки «Гонвед», у якого на два очка більше. Напевно, ваш колектив поставив перед собою найвищу мету!

— Так. І в її досягненні, сподіваємося, нам допоможе Василь Рац...

НА ЗНІМКУ: Василь Рац з дружиною Кларою та маленьким сином Васильком.

Розмову вів **Микола ГОРВАТ**, власний кореспондент «Голосу України».

Ужгород.

Фото Ігоря ПЕТРОВА.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Легка атлетика. Рекордсмен світу в стрибках з жердиною український спортсмен Сергій Бубка виграв міжнародні змагання в Мюнхені, показавши результат 585 см.

* * *

Департамент спорту Республіки Грузія — так відтепер називатиметься колишній Держкомспорт. Це рішення прийнято на черговому засіданні першої сесії Верховної Ради Республіки Грузія. Директором департаменту став відомий у минулому футболіст Кахі Асатіані.

* * *

Триразовий олімпійський чемпіон з вітрильного спорту киянин Валентин Манкін віднедавна став головним тренером збірної Італії. Контракт між нашим земляком та італійською стороною, який становить 100 тисяч доларів, укладено на два роки.

Футбол. Кубок СРСР. 1/4 фіналу. «Арарат» (Єреван) — «Чорноморець» (Одеса) — 1:0, ЦСКА — «Динамо» (Мінськ) — 4:1.

А от московський «Локомотив» у повторному матчі 1/8 фіналу зіграв унічию з ярославським «Шинником» — 0:0. Нагадаємо, що в першому — через неприбутність до гри поля місцевого стадіону ярославцям зарахували поразку — 0:3. Отже, залізничники вийшли до наступного етапу змагання.

Шахи. Чудово грає в супертурнірі в іспанському місті Лінаресі львівський гросмейстер Василь Іванчук. Як відомо, в цих змаганнях він уже виграв у чемпіона світу Гаррі Каспарова. А в п'ятому турі не встояв перед нашим земляком і ексчемпіон світу Анатолій Карпов. Через тур Василь узяв гору і над талановитим індійцем Анандом.

Цікавим був поєдинок Карпова (він грав білими фігурами) з Каспаровим. Підсумок зустрічі найнепримиренніших суперників — нічия.

Лідирує в турнірі ще один представник України, львів'янин Олександр Білявський — 6,5 очка, у Іванчука — 6, Каспарова — 5.

ДЕ ЗРОСТАЮТЬ КРАСИВІ І ДУЖІ

Фізкультура і спорт створюють хороший підмурок для вирішення соціальних питань на Кучаківському держплемптахозаводі, що в Бориспільському районі на Київщині.

Ну, а керує спортивною справою в господарстві інструктор-методист виробничої гімнастики Віктор Гайдук. Він запросив фахівців, організував планові заняття секцій.

У цьому селі живуть прихильники різних видів спорту — баскетболу, волейболу, настільного тенісу, легкої та важкої атлетики. Але найпопулярніший — футбол. Місцевих прихильників шкіряного м'яча організував і згуртував сам інструктор - методист. Три команди кучаківців — дитяча, юнацька та доросла — успішно виступають у районних та обласних змаганнях.

Спортивне життя тут — повнокровне. Все робиться не для звітів, а для людей. Тому вони на цій землі зростають дужими і красивими.

НА ЗНІМКАХ: ці хлопці закохані в футбол; від якості ракетки залежить успіх у грі.

Петро ОЗЕРЧУК.

Київська область.

Фото Миколи БОЧКА.

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Головний редактор — 446-92-11

Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.

Відповідальний секретар — 446-72-63.

Завідуючий норсіткою — 446-60-22.

Відділи: міжнародний — 446-91-20, листів — 441-88-28, економіки — 441-88-07, аграрний — 441-86-18, парламентський — 441-84-52, 441-85-64, охорони здоров'я — 441-88-06, соціальних питань — 441-88-55, екології — 441-88-58, культури — 441-86-44, спорту — 441-88-08, інформаційний — 446-61-13, історії України — 448-88-62, військових питань — 441-88-52, реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов

Чергові редактори — Володимир Скачко, Віктор Косарчук.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Селодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150461.